

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

7/2019

OBSAH***Rozhodnutia vo veciach občianskoprávných*****71. Výkon verejnej moci ako úradný postup pri zodpovednosti za škodu.**

Konanie policajtovho nadriadeného, v rámci ktorého posudzuje žiadosť policajta o náhradu výdavkov pri preložení na inú funkciu v zmysle § 113 zákona 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, nie je úradným postupom v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. 4

72. Identita postúpeného záväzku.

Právo spotrebiteľa domáhať sa na súde určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru zostáva zachované aj voči tomu, na koho dodávateľ postúpil svoju pohľadávku z úveru. 12

73. Náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva v ochrannom pásme cintorína bez moderácie súdu.

Na nárok na primeranú náhradu za obmedzenie užívania pozemku, ktorá v zmysle § 15 ods. 8 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebnictve patrí vlastníčkovi stavebného pozemku nachádzajúceho sa v ochrannom pásme cintorína, a na možnosť zníženia tejto náhrady sa nevzťahuje § 450 Občianskeho zákonníka. Výška náhrady by zásadne mala byť daná rozdielom medzi hodnotou stavebného pozemku a hodnotou pozemku, na ktorom nemožno stavať.

Dovolaateľ môže v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, úspešne argumentovať iba tými dôvodmi, ktoré už skôr namietol v odvolaní, avšak odvolací súd tieto dôvody meritorne posúdil v jeho neprospech. 18

74. Predbežné posúdenie existencie hmotného práva pri plnení, ktoré by malo zakladať bezdôvodné obohatenie.

Ten, komu bolo plnené na základe rozhodnutia, ktoré bolo následne zrušené alebo stratilo podľa procesných predpisov účinky, sa bezdôvodne obohacuje len vtedy, ak právny dôvod plnenia reálne nespočíval v hmotnom práve.

Ak právny dôvod plnenia podľa hmotného práva tu bol, potom trvá ďalej, bez ohľadu na to, či právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, ktoré toto právo iba deklarovalo, bolo či nebolo zrušené alebo stratilo svoju účinnosť. 24

75. Spôsobilosť predmetu cirkevnej reštitúcie.

Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam nie je iná než poľnohospodárska pôda, ktorej legálnu definíciu vo forme taxatívneho výpočtu obsahuje ustanovenie § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b/ zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam sú výlučne stavby zodpovedajúce tam uvedeným kritériám (bez pozemkov). 29

76. Konštitutívny charakter a materiálna vykonateľnosť petitu žaloby o nezhode spoluvlastníkov pri hospodárení so spoločnou vecou.

Rozhodnutím, ktorým súd vyhovie žalobe podielového spoluvlastníka o jeho návrhu v zmysle druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nenahradzuje prejav vôle druhého spoluvlastníka, s ktorým žalobca

nedosiahol dohodu o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou.

Prípustnosť žaloby podanej podľa tohto ustanovenia nie je podmienená preukázaním naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c/ Civilného sporového poriadku. 36

77. Doručenie žaloby protistrane je súčasťou jej práva na spravodlivý proces.

Ak súd prvej inštancie pri aplikácii ustanovenia § 116 CSP zistí, že žalovaný má uzavretý stabilný pracovný pomer a na adrese evidovanej v registri obyvateľov Slovenskej republiky sa nezdržiava, a nepokúsi sa mu doručiť žalobu na pracovisko, môže porušiť jeho právo na spravodlivý proces; uvedené neplatí, ak sa dostatočným spôsobom preukáže, že žalovaný mal o spore vedomosť. 44

71.**ROZHODNUTIE**

Konanie policajtovho nadriadeného, v rámci ktorého posudzuje žiadosť policajta o náhradu výdavkov pri preložení na inú funkciu v zmysle § 113 zákona 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, nie je úradným postupom v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. marca 2019 sp. zn. 3 Cdo 78/2018, 3 Cdo 79/2018)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Žalobca sa žalobou podanou na súde 6. júla 2007 domáhal, aby žalovanému 1/ bola súdom uložená povinnosť zaplatiť mu sumu zodpovedajúcu výške jemu patriacich cestovných náhrad v zmysle § 113 zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície (ďalej len „zákon č. 73/1998 Z. z.“). Okresný súd Bratislava I (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) uznesením zo 4. marca 2013 č. k. 19 C 112/2007-122 na návrh žalobcu pripustil, aby do konania na žalovanej strane ako ďalšia účastníčka konania vstúpila „Slovenská republika, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Pribinova č. 2, Bratislava“.

2. Rozsudkom z 26. novembra 2013 č. k. 19 C 112/2007-135 Okresný súd Bratislava I zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zaplata sumy 6 638,78 € s príslušenstvom, a to voči žalovanému 1/ titulom nevyplatenia cestovných náhrad za obdobie od 1. augusta 2004 do 30. júna 2006 v zmysle zákona č. 73/1998 Z. z. a voči žalovanej 2/ titulom náhrady škody spôsobenej mu nesprávnym úradným postupom v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

2.1. Z hľadiska skutkového vychádzal súd prvej inštancie z toho, že žalobca bol zaradený v stálej štátnej službe útvaru vojsk hraničnej polície. Po ukončení pôsobenia týchto vojsk bol na základe personálneho rozkazu preložený podľa § 35 ods. 1 písm. a/ zákona č. 73/1998 Z. z. k odboru hraničnej a cudzineckej polície Banská Bystrica. Žalobca požiadal 4. februára 2003 o priznanie náhrad pri preložení na inú funkciu podľa § 113 zákona č. 73/1998 Z. z., lebo miestom jeho trvalého pobytu bol Veľký Krtíš a v dôsledku preloženia došlo k jeho odlúčeniu od rodiny. Žalobcovi bolo rozhodnutím č. PPZ 710-4/HCP-BB/2005 z 28. septembra 2005 schválené priznanie náhrad výdavkov podľa § 113 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z. od 14. januára 2003 do 28. februára 2003. Na základe doplnenej žiadosti žalobcu bol vydaný súhlas podľa § 113 ods. 3 tohto zákona, aby mu cestovné výdavky z miesta pobytu do miesta výkonu štátnej služby a späť boli uhradené ako pri služobnej ceste. Takto priznanú sumu náhrad žalobca od služobného úradu neprevzal.

2.2. Pri rozhodovaní o žalobe v časti smerujúcej proti žalovanému 1/ súd prvej inštancie konštatoval, že podmienkou úspešného uplatnenia žalobcovho nároku na náhradu cestovných výdavkov bola jednak predchádzajúca dohoda medzi policajtom a jeho nadriadeným o možnosti použitia iného ako služobného vozidla policajtom, jednak preukázanie zaplata zákonného a havarijného poistenia použitého vozidla. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca splnenie týchto podmienok nepreukázal. Poznamenal, že udelenie súhlasu na náhradu cestovných výdavkov z miesta pobytu do miesta výkonu štátnej služby a späť ako pri služobnej ceste neznamena udelenie súhlasu na použitie súkromného motorového vozidla a na vyplácanie náhrad podľa § 115

ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z. Dodal, že žalobca sa svojho nároku mohol (mal) domáhať postupom podľa § 231 až § 248 zákona č. 73/1998 Z. z. a tiež postupom v správnom súdnictve podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“).

2.3. Vo vzťahu k žalovanej 2/ súd prvej inštancie skúmal opodstatnenosť podanej žaloby z hľadiska predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Škodu mali predstavovať žalobcovi nevyplatené cestovné náhrady za obdobie od 1. augusta 2004 do 30. júna 2006. Dospel k záveru, že medzi žalobcom a žalovanou 2/ existoval v rozhodnom čase služobno-právny vzťah podľa § 2 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z., preto žalobcom uplatnený nárok na náhradu škody nebolo možné posudzovať podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Poukázal tiež na to, že žalovaná 2/ vzniesla námietku premlčania.

2.4. Súd prvej inštancie z týchto dôvodov zamietol žalobu voči obom žalovaným s odôvodnením, že v danom prípade nie sú pasívne vecne legitimovaní.

3. Uvedený rozsudok napadol žalobca odvolaním. Okresný súd Bratislava II mu uznesením z 15. mája 2014 č. k. 19 C 112/2007-155 uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie vo výške 398 €. Aj toto rozhodnutie napadol žalobca odvolaním.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 15. decembra 2016 sp. zn. 9 Co 516/2014, 9 Co 517/2014 obe odvolaniami žalobcu napadnuté rozhodnutia súdu prvej inštancie potvrdil podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správne, pričom konštatoval, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav v potrebnom rozsahu a z neho vyvodil správne právne závery.

4.1. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že žalobcom proti žalovanému 1/ uplatnený nárok na náhradu cestovných nákladov bolo potrebné posudzovať podľa zákona č. 73/1998 Z. z. Súd prvej inštancie v danom prípade správne vyložil ustanovenia § 113 ods. 1 a ods. 3 a § 115 ods. 1 tohto zákona a dospel k správnej záveru, že žalobca nepreukázal splnenie podmienok pre nahradenie ním požadovaných cestovných náhrad (§ 115 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z.).

4.2. Pokiaľ žalobca vo vzťahu k žalovanej 2/ uplatnil nárok na náhradu škody, súd prvej inštancie – podľa názoru odvolacieho súdu – správne skúmal, či právny vzťah, z ktorého mal žalobcovi vzniknúť ním uplatnený nárok, možno podriaďiť pod ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. Tento zákon je právnou normou upravujúcou vznik zodpovednosti štátu za škodu, ku ktorej dôjde pri výkone verejnej moci. Žalobca však v danom prípade uplatnil nárok zo svojho služobného pomeru policajta. Pri rozhodovaní žalobcovho nadriadeného o tom, či žalobcovi náhrada cestovných nákladov patrí alebo nepatrí, nešlo o výkon verejnej moci, preto na daný prípad nemožno aplikovať ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. Súd prvej inštancie teda dospel k správnej záveru, že postup služobného úradu (žalobcom tvrdené nedodržanie postupu podľa zákona č. 73/1998 Z. z.) nemohol založiť nárok žalobcu na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Konštatoval, že pre rozhodnutie v tomto spore nebola smerodajná (ani záväzná) skutočnosť, že iný súd (Okresný súd Banská Bystrica) v obdobnom spore založil svoje rozhodnutie na inom právnom posúdení. Navyše, žalovaná 2/ vzniesla námietku premlčania.

4.3. Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Ako vecne správne potvrdil tiež uznesenie súdu prvej inštancie o súdnom poplatku za odvolanie. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1 a § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. e/ a f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

5.1. Na odôvodnenie prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP uviedol, že „ak by súd v období od 17.12.2007 až 6.3.2010 nebol nečinný, došlo by k úplnému a presnému označeniu žalovaného včas, čím by odpadol dôvod na úspešné vznesenie námietky premlčania

žalovaným – SR-MV SR, v čom vidí žalobca takú neodstrániteľnú vadu konania, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, pretože súd svojou nečinnosťou, ako i zmätočným postupom pri doručovaní viacerých výziev na označenie žalovaného navodil u žalobcu stav právnej neistoty, nakoľko týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby riadne a včas uskutočnil svoje procesné práva a domohol sa plnenia zákonného nároku vyplývajúceho z nepriznania náhrad pri preložení titulom nesprávneho úradného postupu voči žalovanému“. Súd v danom prípade voči žalobcovi, ktorý nebol zastúpený advokátom, zanedbali povinnosť vyplývajúcu im z ustanovenia § 5 O. s. p. Neodôvodnené prieťahy v konaní súdu v uvedenom období a jeho zmätočný postup daný vnútorne rozpornými výzvami na odstránenie väd žaloby (v dôsledku ktorých označoval za žalovaného najskôr „MV SR“, potom „SR – MV-SR“ a napokon opäť „MV SR“) viedli k tomu, že žalovaná 2/ vznesla námietku premlčania. Vada tejto povahy vyplývala zo skutočnosti, že žalobcovi vôbec nebolo doručené zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. novembra 2008 sp. zn. 2 Co 92/2008; pokiaľ by mu doručené bolo, žalobca by mohol včas označiť žalovaný subjekt tak, aby tým predišiel premlčaniu jeho práva.

5.2. Dovolateľ osobitne poukázal na to, že jeho inej žalobe, založenej na skutkovo a tiež právne identických dôvodoch, Okresný súd Banská Bystrica vyhovel, a to rozsudkom z 31. mája 2010 č. k. 16 C 139/2007-301, v ktorom dospel k záveru, že žalobcovi v dôsledku používania iného, než služobného motorového vozila, vznikli nikým nerefundované náklady na dopravu, náhrady ktorých sa preto dôvodne domáhal. Podľa názoru dovolateľa „odklon od právneho názoru Okresného súdu v Banskej Bystrici v konaní, kde bol žalobca úspešný, sa opiera o nesprávnu aplikáciu zákona“. V ďalšej časti dovolania uviedol, že zákon č. 514/2003 Z. z. „ničím nepodmieňuje úspešnosť domáhania sa práva titulom nesprávneho úradného postupu predchádzajúcou správnu žalobou, od výsledku ktorej by bola odvodená samotná dôvodnosť a prípustnosť žaloby za nesprávny úradný postup. Taktiež nepodmieňuje, aby občan v pozícii zamestnanca štátu, sa tento najskôr domáhal voči žalovanému subjektu štátu svojho práva správnu žalobou voči zamestnávateľovi, ak je tento štát, a až na základe jej výsledku samotnou žalobou za nesprávny úradný postup voči štátu“. V tom žalobca videl dovolací dôvod podľa § 432 ods. 1 CSP „titulom nesprávneho právneho posúdenia veci, nakoľko titulom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP došlo k vytvoreniu právnej neistoty, pretože v analogických veciach vydali prejednávajúce súdy diametrálne rôzne rozhodnutia“.

5.3. V článku VI. dovolania žalobca namieta, že vec prejednal a rozhodol miestne nepríslušný súd (správne mal konať súd, v obvode ktorého nastala skutočnosť zakladajúca žalobou uplatnené právo), ktorý ani nebol riadne obsadený, lebo v konaní došlo k štyrom zmenám v osobe zákonného sudcu.

5.4. Žalobca v článku VII. dovolania podrobil kritike aj právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého v danom prípade nemalo konanie žalobcovho nadriadeného (ktorý „nijakým spôsobom nerozhodol formou rozhodnutia o žiadosti, proti ktorému by bolo možné podať odvolanie“) znaky nesprávneho úradného postupu. Tento názor označil za nesprávny, priečiaci sa zákonu č. 514/2003 Z. z. a nezodpovedajúci tomu, ako sa v rozhodnutiach všeobecných súdov ustálil pojem „škoda“.

5.5. V článku VIII. dovolania žalobca spochybnil správnosť výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie o súdnom poplatku. Podľa jeho presvedčenia aj týmto „postupom“ súdu bolo zasiahnuté do jeho práva na spravodlivý súdny proces.

5.6. Z týchto dôvodov navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

6. Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Okolnosti uvádzané dovolateľom (nepreskúmateľnosť rozhodnutia, nesprávne zistený skutkový stav a nesprávne právne posúdenie veci) nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Žalobca nedôvodne vytýka súdom, že k premlčaniu jeho práva

voči žalovanej 2/ došlo v dôsledku nečinnosti (priet'ahov) súdu. Bolo totiž len na žalobcovi, aby sám určil žalovaný subjekt. Poznamenali, že podľa rozhodnutia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 VCdo 2/2017 nemožno kumulovať dôvody prípustnosti podľa § 420 CSP a § 421 CSP. Dovolanie žalobcu navrhli buď odmietnuť (ako procesne neprípustné), alebo zamietnuť (ako nedôvodné).

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné, nie však dôvodné.

8. Žalobca uviedol, že prípustnosť jeho dovolania je daná aj v zmysle § 421 ods. 1 CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 38/2019, 4 Cdo 32/2018, 6 Cdo 113/2017, 7 Cdo 25/2018, 8 Cdo 100/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

10. Postupujúc podľa vyššie uvedeného dovolací súd poukazuje na to, že pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

11. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dopadá na situáciu, v ktorej určitá právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená (preto ani nedošlo k ustáleniu jeho rozhodovacej praxe).

12. O právnu otázku relevantnú v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP ide v prípade otázky, ktorá už bola senátmi dovolacieho súdu riešená, nedošlo však k zjednoteniu ich názorov, čo sa navonok prejavilo v rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu o tejto otázke.

13. Žalobca v dovolaní výslovne uviedol, že ním podané dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. V texte dovolania ale spomenul tiež „odklon“ právnych záverov odvolacieho súdu od záverov, na ktorých bolo založené rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14 Co 236/2010. Pokiaľ tým azda žalobca mienil to, že jeho dovolanie je prípustné tiež podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, dovolací súd uvádza, že o judikatórny odklon v zmysle tohto ustanovenia ide iba v prípade odklonu odvolacím súdom zvoleného riešenia určitej právnej otázky

od toho, ako je táto otázka riešená ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (relevantným teda nie je odklon od právnych záverov iného odvolacieho súdu). Podobne, pre prípad, že mal žalobca na mysli prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, dovolací súd uvádza, že rozdielnosť rozhodovania je v zmysle tohto ustanovenia relevantná iba vtedy, keď sa prejavila v odlišnom rozhodovaní senátov dovolacieho súdu navzájom (teda nie medzi jednotlivými odvolacími súdmi).

14. Pre účely ďalšieho výkladu je potrebné zdôrazniť, že na žalovanej strane vystupovali dva subjekty – žalovaný 1/ (voči ktorému žalobca uplatnil nárok podľa zákona č. 73/1998 Z. z.) a žalovaná 2/ (voči ktorej uplatnil nárok v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z.). V dovolaní žalobca dostatočne tieto nároky nerozlišuje a používa jednotné označenie „žalovaný“ bez toho, aby formulačne a vecne medzi nimi diferencoval.

14.1. Po zohľadnení dovolania ako celku, ale tiež jeho jednotlivých častí pristúpil najvyšší súd k posúdeniu dovolania žalobcu podľa obsahu tohto procesného úkonu (§ 124 ods. 1 CSP), na podklade ktorého konštatuje, že žalobca v dovolaní spochybňuje správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu len v otázke zodpovednosti štátu (žalovanej 2/) za škodu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. Zreteľne totiž namieta iba to, že je nesprávny právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého sa žalobca nemohol domáhať náhrady škody podľa tohto zákona, lebo zo strany jeho nadriadeného nešlo o nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci. Pri tomto konštatovaní vychádzal dovolací súd predovšetkým z čl. V body 4., 9., 10. čl. VI bod 5., ako aj čl. VII bod 2 a 5. dovolania. Tieto úvahy dovolacieho súdu sú podložené tiež tou skutočnosťou, že žalobca v dovolaní za vzor vecne správneho rozhodnutia označil rozhodnutie vydané v inej skutkovo a právne identickej veci, v ktorej išlo (len) o náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. a za žalovaný subjekt bol označený (len) štát; Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v predmetnom spore nebolo žalované. Išlo o spor, v ktorom bolo žalobcovej žalobe vyhovieť rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica z 31. mája 2010 č. k. 16 C 139/2007-301 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. januára 2011 sp. zn. 14 Co 236/2010.

14.2. Z uvedených dôvodov dovolací súd skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania žalobcu len v časti, ktorou spochybnil správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúceho sa žalobou voči žalovanej 2/ uplatneného nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z.

15. Žalobca vychádza z toho, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Za relevantnú v zmysle tohto ustanovenia označil otázku, či ide o nesprávny úradný postup v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. vtedy, keď policajtov nadriadený nevydá rozhodnutie o žiadosti policajta, ktorou sa domáhal náhrady výdavkov pri preložení na inú funkciu podľa zákona č. 73/1998 Z. z., resp. či zákon č. 514/2003 Z. z. podmieňuje v takom prípade civilnú žalobu policajta na náhradu škody predchádzajúcim uplatnením práv policajta v správnom súdnictve. Tieto otázky tak, ako boli naformulované a v akých súvislostiach boli vymedzené, neboli ešte dovolacím súdom riešené. Obe pritom bezprostredne súvisia, preto sa nimi dovolací súd zaoberal spoločne.

16. Vzhľadom na to, že k žalobcom tvrdenej škode malo dôjsť nesprávnym, zákonu č. 73/1998 Z. z. nezodpovedajúcim, „úradným“ postupom jeho nadriadeného, dovolací súd poukazuje na niektoré ustanovenia zákona č. 73/1998 Z. z.

16.1. Policajtom sa na účely tohto zákona rozumie fyzická osoba, ktorá je v služobnom pomere podľa tohto zákona a vykonáva štátnu službu v služobnom úrade (§ 2 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z.). Štátna služba sa vykonáva v služobnom pomere (§ 2 ods. 2 zákona veta druhá č. 73/1998 Z. z.). Policajtovi, ktorý je preložený na inú funkciu podľa § 35 ods. 1 písm. a/ alebo b/ do iného miesta výkonu štátnej služby a z toho dôvodu žije odlúčené od svojej rodiny, patria po dobu preloženia náhrady ako pri služobnej ceste (§ 113 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z.).

16.2. Konanie vo veciach služobného pomeru policajta upravujú ustanovenia § 231 až § 248 zákona č. 73/1998 Z. z. Konanie v prvom stupni vo veciach služobného pomeru uskutočňuje a rozhoduje v ňom minister a nadriadený a ďalšie subjekty, ak to ustanovuje tento zákon (§ 232 zákona č. 73/1998 Z. z.). Na konanie podľa tohto zákona sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní okrem výkonu rozhodnutia (§ 247a zákona č. 73/1998 Z. z.).

16.3. Ak bola policajtovi pri výkone štátnej služby alebo v priamej súvislosti s ním spôsobená škoda porušením právnej povinnosti, zodpovedá za ňu služobný úrad (§ 173 ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z.). Služobný úrad zodpovedá policajtovi tiež za škodu, ktorú mu spôsobil nadriadený porušením právnej povinnosti v rámci plnenia služobných úloh (§ 173 ods. 2 zákona č. 73/1998 Z. z.).

17. Služobný pomer policajtov je inštitútom verejného práva. Tento služobný pomer nevzniká zmluvou (ale rozhodnutím o prijatí do služobného pomeru) a po celú dobu trvania sa výrazne odlišuje od pomeru pracovného, ktorý je typický pomer súkromnoprávny, kde účastníci majú rovnaké postavenie. To sa prejavuje aj v právnej úprave služobného pomeru (medziiným v úprave rozhodovania o nárokoch vyplývajúcich z tohto pomeru). Služobné pomery policajtov sú založené na výraznom zastúpení prvku podriadenosti a nadriadenosti ich subjektov. Právna úprava služobného pomeru policajtov odráža osobitný charakter zamestnávateľa ako primárneho nositeľa verejnej moci.

18. Žalobca zastáva názor, že mu v dôsledku postupu jeho nadriadeného vznikol nárok na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Tento zákon upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci (§ 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.). Na účely tohto zákona a/ výkon verejnej moci je rozhodovanie a úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, b/ orgán verejnej moci je 1. štátny orgán, 2. orgán územnej samosprávy, verejnoprávna inštitúcia, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorým zákon zveril výkon verejnej moci (§ 2 zákona č. 514/2003 Z. z.). Štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti toho zákona, pri výkone verejnej moci nesprávnym úradným postupom (§ 3 ods. 1 písm. d/ zákona č. 514/2003 Z. z.). Štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prieskumy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb [§ 9 ods. 1 (text pred bodkočiarkou) zákona č. 514/2003 Z. z.]. Právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom má ten, komu bola takým postupom spôsobená škoda (§ 9 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z.).

19. Zákon č. 514/2003 Z. z. podáva stručnú definíciu pojmu „orgán verejnej moci“ (§ 2 písm. b/) a pojmu „výkon verejnej moci“ (§ 2 písm. a/). V zmysle týchto ustanovení treba verejnú moc chápať ako vynucovanie vôle vyjadrujúcej verejný záujem voči určitým subjektom (jednotlivcom, sociálnym skupinám). Pri výkone verejnej moci dochádza k autoritatívnemu rozhodovaniu o právach a povinnostiach týchto subjektov, či už priamo alebo sprostredkované. Významným znakom výkonu verejnej moci je, že subjekt, o ktorého právach a povinnostiach orgán verejnej moci koná (rozhoduje), nie je v rovnoprávnom postavení s orgánom verejnej moci. Medzi tým, kto vykonáva verejnú moc a tým, voči komu je táto moc vykonávaná, je tzv. vrchnostenský vzťah. Kritériom pre posúdenie, či ide o výkon verejnej moci orgánom verejnej moci, je skutočnosť, či tento orgán koná a rozhoduje o právach a povinnostiach tých, voči ktorým má podľa zákona vykonávať verejnú moc (voči ktorým má plniť svoje úlohy orgánu verejnej moci) a či výsledok jeho konania je vynútitel'ný verejnou mocou.

20. Zákon č. 514/2003 Z. z. nedefinuje, čo treba rozumieť pod pojmom „úradný postup“. O úradný postup orgánu verejnej moci však pôjde spravidla v prípade postupu osôb, ktoré sú s orgánom verejnej moci v určitom právnom vzťahu, plnia jeho úlohy a ich postup je zameraný na výkon verejnej moci. Podmienkou aplikácie § 3 zákona č. 514/2003 Z. z. teda je, že ten, koho zákon označuje za orgán verejnej moci, v konkrétnom prípade vystupuje ako orgán verejnej moci a uplatňuje (vykonáva) verejnú moc.

21. Zákon definuje „nesprávny úradný postup“ ako porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom stanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb. Z takto vymedzeného pojmu „nesprávny úradný postup“ vyplýva, že ide o postup porušujúci pravidlá konania (počínania, správania) orgánu verejnej moci. Podľa konkrétnych okolností toho-ktorého prípadu pôjde o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomocí orgánu verejnej moci. Keďže úradný postup nie je spravidla možné v právnom predpise upraviť do najmenších podrobností, treba správnosť úradného postupu posudzovať i z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého smeruje postup orgánu verejnej moci. K nesprávnemu úradnému postupu môže dôjsť nielen pri úkonoch v rámci činnosti, pri ktorej orgán verejnej moci nerozhoduje, ale tiež v rámci jeho rozhodovacej činnosti. Nesprávnym úradným postupom môže byť aj nevydanie alebo oneskorené vydanie rozhodnutia v dôsledku porušenia stanovených alebo primeraných lehôt na jeho vydanie, lebo znaky nesprávneho úradného postupu má aj nečinnosť orgánu verejnej moci alebo jeho činnosť, ktorá nie je vykonaná v stanovenej lehote alebo v lehote, ktorá zodpovedá právu na prejednanie veci „bez zbytočných prietahov“ (čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky).

22. Pri skúmaní, či orgán verejnej moci v tom-ktorom prípade vykonáva verejnú moc, je významné tiež to, či tzv. vrchnostensky koná vo verejnej sfére a s verejnými dôsledkami (teda „navonok“), vo vzťahu k („iným“) subjektom, ktoré sa nachádzajú mimo samotný orgán verejnej moci, resp. mimo sústavu tvoriacu tento orgán. Dovolací súd tu má na mysli napríklad úradný postup všeobecného súdu voči procesným stranám (účastníkom konania) alebo postup policajta voči tomu, koho cestovné doklady kontroluje, resp. postup stavebného úradu voči stavebníkovi. Naopak, o výkon verejnej moci nejde, ak určitý subjekt (vykazujúci inak znaky orgánu verejnej moci) v konkrétnom prípade neplní svoje úlohy ako orgán verejnej moci. O výkon verejnej moci nejde a štát podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. nezodpovedá za činnosť takého orgánu (i keď inak majúceho znaky orgánu verejnej moci), ktorý nevystupuje v tzv. vrchnostenskom postavení, ale do právnych vzťahov vstupuje ako rovný s ostatnými účastníkmi, teda ako subjekt občianskoprávných vzťahov (o taký prípad ide napríklad vtedy, keď orgán verejnej moci uzatvára s fyzickou alebo právnickou osobou kúpnu zmluvu). O výkon verejnej moci a o úradný postup orgánu verejnej moci v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. nejde tiež vtedy, keď určitý orgán (i keď vykazujúci inak znaky orgánu verejnej moci) ako zamestnávateľ posudzuje opodstatnenosť niektorého nároku uplatneného voči nemu jeho zamestnancom v ich vzájomnom právnom vzťahu.

23. Policajný zbor je typickým orgánom verejnej moci.

23.1. Policajný zbor je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem a úlohy, ktoré pre Policajný zbor vyplývajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky [§ 1 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore (ďalej len „zákon č. 171/1993 Z. z.“)].

23.2. Keď Policajný zbor vykonáva pôsobnosť, ktorú mu zveril zákon, napríklad pri ochrane života, zdravia, osobnej slobody a bezpečnosti osôb, ochrane majetku, odhaľovaní trestných činov, zisťovaní páchatel'ov, odhaľovaní daňových únikov, nezákonných finančných operácií (porovnaj § 2 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z.z.), vykonáva verejnú moc v postavení orgánu

verejnej moci.

23.3. Pokiaľ ale v rámci štruktúr Policajného zboru niektorý nadriadený posudzuje žiadosť policajta o priznanie náhrad pri preložení na inú funkciu (§ 113 zákona č. 73/1998 Z. z.), nejde o výkon verejnej moci v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. Skutočnosť, že v ich vzájomnom vzťahu je zastúpený prvok nadriadenosti a podriadenosti [ktorý by sa na prvý pohľad mohol (mylne) javiť ako tzv. vrchnostenský] na tom nič nemení. Nadriadený policajta v takomto prípade nevystupuje ako orgán verejnej moci (neplní niektorú z úloh Policajného zboru uvedených v ustanovení 2 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z.), ale uplatňuje voči nemu pôsobnosť služobne nadriadeného, ktorá mu vyplýva zo zákona č. 73/1998 Z. z.

23.4. Ak by aj (prípadne) bol postup nadriadeného policajta pri aplikácii § 113 zákona č. 73/1998 Z. z. nesprávny, prípadne pokiaľ ním policajtovi vznikla škoda, nešlo by o nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. Nešlo by ani o škodu v zmysle tohto zákona, ale o osobitný druh zodpovednosti služobného úradu za škodu podľa § 173 ods. 2 zákona č. 73/1998 Z. z., v zmysle ktorého totiž služobný úrad (a nie štát podľa zákona č. 514/2003 Z. z.) zodpovedá za škodu, ktorú mu spôsobil nadriadený porušením právnej povinnosti v rámci plnenia služobných úloh.

24. Vzhľadom na to, že vtedy, keď policajtov nadriadený posudzuje opodstatnenosť podriadeným policajtom podanej žiadosti a v nej uplatneného nároku na náhradu výdavkov pri preložení na inú funkciu (§ 113 zákona č. 514/2003 Z. z.) nejde o úradný postup a výkon verejnej moci v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z., tento zákon ani nepodmieňuje (nemôže podmieňovať) civilnú žalobu policajta o náhradu škody podľa jeho ustanovení tým, že policajt najskôr svoje práva uplatní v správnom súdnictve.

25. Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobca nedôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení. Dovolací súd považuje za správny právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého postup žalobcovho nadriadeného nemal znaky nesprávneho úradného postupu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. a nezaložil nárok žalobcu na náhradu škody podľa ustanovení tohto zákona.

72.**ROZHODNUTIE**

Právo spotrebiteľa domáhať sa na súde určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého úveru zostáva zachované aj voči tomu, na koho dodávateľ postúpil svoju pohľadávku z úveru.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 27. júna 2019 sp. zn. 2Cdo 125/2018)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. júna 2016 č. k. 7 C 1067/2015-81 rozhodol, že zmluva o pôžičke, uzavretá medzi spoločnosťou InDevel s.r.o., Jesenského 1089/11, 010 01 Žilina, IČO: 36 418 234 a žalobcami 1/ a 2/ pod č. 3/02/018/2013 z 18. septembra 2013 je bezúročná a bez poplatkov a že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom trovy konania v sume 443,50 eur na účet právneho zástupcu žalobcov do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Po právnej stránke aplikoval § 52 ods. 1, 2, 3, 4, § 53 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 2, § 2 písm. d/, g/, h/, i/, § 11 ods. 1 písm. a/, b/ zák. č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, účinného v čase uzatvorenia zmluvy. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za preukázané, že spoločnosť InDevel s.r.o. a žalobcovia 1/ a 2/ 18. septembra 2013 uzatvorili zmluvu o pôžičke č. 3/02/018/2013. Veriteľ, spoločnosť InDevel s.r.o. sa zaviazala prenechať dlžníkom peňažné prostriedky v celkovej výške 7 000 eur a žalobcovia 1/ a 2/ sa zaviazali prenechanú istinu 7 000 eur veriteľovi vrátiť spolu s dohodnutým úrokom, ktorý činí 25 % ročne a splniť ďalšie podmienky, dohodnuté v zmluve o pôžičke. Ročná percentuálna miera nákladov podľa výpočtu spoločnosti InDevel s.r.o. činila 50,91 %, pričom do jej výpočtu neboli zahrnuté sankcie pre prípad omeškania a celková čiastka, ktorú dlžníci mali zaplatiť spoločnosti, činí 12 399,88 eur. Pred podpísaním zmluvy o pôžičke žalobkyňa 1/ podpísala zmluvu o sprostredkovaní s pánom A. B., zamestnancom spoločnosti InDevel s.r.o. za to, že jej bude vybavená pôžička a za toto sprostredkovanie bola povinná zaplatiť províziu vo výške 9 % z ceny poskytnutého úveru, t. j. 630 eur. Táto čiastka bola odpočítaná z poskytnutej pôžičky, pričom tieto náklady neboli započítané do RPMN. Spoločnosť InDevel s.r.o. po tom, čo žalobcovia 1/ a 2/ svoje povinnosti riadne a včas neplnili a poskytnutú pôžičku nesplácali v zmysle dohodnutých splátok, na základe zmluvy o postúpení pohľadávky z 12. decembra 2014 postúpila svoju pohľadávku voči žalobcom 1/ a 2/ na žalovaného C. D. V čase postúpenia pohľadávky podľa vyčíslenia činila pohľadávka celkom 14 190,73 eur. Súd prvej inštancie poznamenal, že uznesením z 26. októbra 2015 pripustil vstup X. Y. do konania ako žalobcu 2/ a konanie voči spoločnosti InDevel s.r.o. a spoločnosti REALITY, AUKCIE, FINANCIÉ, s.r.o. zastavil, a zároveň predbežným opatrením nariadil žalovanému 2/ zdržať sa výkonu záložného práva k zálohu, a to nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v kat. úz. F., zapísaným na LV č. X ako byt č. 3 na 2. poschodí bytového domu so súpisným číslom R, stojacom na parcele č. Z a spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu so súpisným číslom R vo veľkosti podielu T až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Súd prvej inštancie tak uzavrel, že žalobcom bol poskytnutý spotrebiteľský úver - pôžička. Zistil, že zmluva neobsahuje niektoré zákonom dané náležitosti, ako to ukladá zákon o spotrebiteľských úveroch, že zmluva neobsahuje údaje týkajúce sa RPMN, pretože táto je nesprávne vypočítaná, že celkové náklady žalovaných so spotrebiteľským úverom sú nesprávne vyčíslené. Pri preskúvaní úrokov zistil, že tieto sú v hrubom rozpore s dobrými mravmi, nakoľko podľa zverejnených priemerných úrokových sadzieb na webovom sídle Národnej banky Slovenska poskytnutých pre spotrebiteľské úvery v rozhodujúcom období, t. j. k 18. septembru 2013, kedy bola uzatvorená zmluva o pôžičke v kategórii Nové obchody pre domácnosť pri takýchto spotrebiteľských úveroch so splatnosťou 1-5 rokov činila úroková

sadzba hodnotu 11,04 % ročne. V zmluve bola dohodnutá ročná úroková sadzba 25 %, čo je zjavne v rozpore s dobrými mravmi. Rovnako tak zistil, že v rozhodujúcom období bola priemerná RPMN pre obdobné úvery pri splatnosti 1-5 rokov celkom 12,84 %, pričom dohodnutá RPMN činila výšku 50,91 %, avšak do hodnoty tejto RPMN nie je započítaný poplatok za sprostredkovanie v sume 630 eur, jeho započítaním by RPMN činila 62 %. Vzhľadom na tieto zistené nedostatky poskytnutej zmluvy o pôžičke sa v zmysle § 11 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch takáto zmluva pokladá za bezúročnú a bez poplatkov. Uzavretá zmluva o pôžičke obsahuje osobitné ustanovenia, nekalé praktiky spoločnosti InDevel s.r.o., ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi a zákonnými ustanoveniami zákona o spotrebiteľských úveroch, preto jej súd nemôže poskytnúť ochranu. Súlad právneho úkonu s dobrými mravmi treba posudzovať vždy komplexne so zreteľom na konkrétnu situáciu na oboch stranách sporu (nielen osoby vykonávajúce určité právo, ale aj osoby týmto úkonom dotknutej), s prihliadnutím na všetky okolnosti a nezávisle od vedomia a vôle (zavinenia) toho, kto právo alebo povinnosť vykonáva. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemá priamu platnosť, upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy a to na základe všeobecných pravidiel morálnej tolerancie a morálneho charakteru konajúcich. Dohoda o výške úrokov musí byť v súlade s § 39 Občianskeho zákonníka, teda nesmie sa priečiť dobrým mravom, inak je právny úkon absolútne neplatný. Dôvodil, že o takýto stav pôjde vtedy, ak dohodnuté úroky presiahnu mieru úrokov, poskytovaných peňažnými ústavmi v čase uzatvorenia zmluvy (rozhodnutie NS SR sp. zn. 1 MCdo 1/2009 z 31. júla 2009). Úroková miera dohodnutá medzi účastníkmi prevyšuje obvyklú úrokovú mieru, preto je takéto dojednanie neplatné pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože v čase poskytnutia úveru priemerná výška úroku za novoposkytnuté spotrebiteľské úvery činila výšku 11,04 % a dohodnutá úroková miera medzi účastníkmi konania činila výšku 25 %, čo je viac ako dvojnásobok obvyklej úrokovej miery poskytovanej finančnými inštitúciami v rozhodujúcom období. Dohodu o výške úrokov považoval súd prvej inštancie za absolútne neplatnú. Pokiaľ sú úroky neplatné, nemožno ich ďalej moderovať a tým poskytnuté úvery aj revolvingy sú z uvedeného dôvodu bezúročné a bez poplatkov. V súvislosti s námietkou žalovaného o neurčovaní a nepreverení podmienok zmluvy, pretože pohľadávku iba kúpil uviedol, že na základe zmluvy o postúpení pohľadávky prevzal na seba všetky práva a povinnosti pôvodného veriteľa. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016; ďalej len „O. s. p.“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 3. októbra 2017 sp. zn. 5 Co 553/2016 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a žalovanému prisúdil náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, nakoľko súd prvej inštancie použil správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil a na daný skutkový stav ho nesprávne aplikoval, t. j. z podradenia skutkového stavu pod právnu normu nevyvodil správne závery o právach a povinnostiach strán sporu. Odvolací súd zdôraznil, že predmetom postúpenia môže byť len určitá pohľadávka, t. j. právo na plnenie, lebo postúpením pohľadávky nedochádza k postúpeniu vzťahu, na základe ktorého pohľadávka vznikla, preto nemá postupca oprávnenia z toho vzťahu, ale má len práva, ktoré prináležia postúpenej pohľadávke. V opačnom prípade by došlo k zmene zmluvy, a teda zmene vzájomných práv a povinností tvoriacich obsah záväzku, ktorá predpokladá v zmysle § 493 Občianskeho zákonníka, na čo je potrebná dohoda zmluvných strán (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. októbra 2010, sp. zn. 3 Obdo 7/2009). Vzhľadom k uvedenému odvolací súd konštatoval, že žalovaný nemá pasívnu legitimáciu v tomto spore, lebo nie je nositeľom tvrdeného hmotného práva, pretože zmluvou o postúpení pohľadávky prešlo na neho len právo vyplývajúce z postúpenej pohľadávky vo výške 14 190,73 eur, preto voči žalovanému nemožno určiť, že zmluva o pôžičke, uzavretá medzi spoločnosťou InDevel s.r.o. a žalobcami 1/ a 2/ pod č. 3/02/2018/2013 z 18. septembra 2013 je bezúročná a bez poplatkov. O náhrade trov

odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, 2 a § 396 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolateľa“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili podľa § 421 CSP. Namietali, že v čase postúpenia pohľadávky ani v čase oznámenia tohto postúpenia dlžníkom si spoločnosť InDevel s.r.o. neuplatnila splatenie celej pôžičky v súlade so zmluvou ani v súlade so zákonom, ani neupozornila dlžníkov na uplatnenie si práva na splatenie celej pôžičky. V čase postúpenia pohľadávky bola výška splatených záväzkov dovolateľov nie 14 190,73 eur, ale len nesplatenie 8 splátok úrokov vo výške 166,64 eur; istina splatná ešte nebola. Uviedli, že vychádzajúc z ustanovení Zmluvy o pôžičke a jej prílohy číslo 1 (splátkový kalendár) mali dovolatelia uhrádzať výlučne úrok z požičanej sumy a splatnosť istiny je vcelku a to až v poslednej splátke dňa 18. septembra 2016. Podľa znenia samotnej Zmluvy o pôžičke sa tak nemohli ku dňu postúpenia pohľadávky (napriek tomu, že neuhradili splátku úroku) dostať do omeškania so splatením istiny a úroku, a teda veriteľ nemá oprávnenie na výkon záložného práva tak, ako toto oznámil žalobkyni 1/. Mali za to, že Zmluva o pôžičke a jej následné postúpenie bolo vykonané využitím nekalých obchodných praktík, ktoré spočívali v zavádzaní dovolateľov ohľadom splatnosti prevzatého záväzku, neakceptovateľnými duplicitnými sankciami. Taktiež uviedli, že z dôvodu nesprávne určenej RPMN v neprospech žalobcov 1/ a 2/ sa zmluva o pôžičke má považovať za bezúročnú a bez akýchkoľvek poplatkov. Žalobcovia žalobou vzniesli v súlade s § 529 Občianskeho zákonníka námietky voči zmluve o pôžičke, teda právneho titulu pohľadávky, a teda voči samotnej pohľadávke a jej výške, ktorá zo zmluvy o pôžičke mala vyplývať. Tvrdili, že táto pohľadávka nemohla vzniknúť, respektíve jej výška nie je v súlade so zákonom, čo súd prvej inštancie svojím rozsudkom potvrdil. Nositeľom práv, ale aj s tým spojených povinností zo zmluvy o pôžičke je žalovaný, ktorý ako postupník získal pohľadávku voči žalobcom a jeho povinnosťou je vysporiadať sa s predloženými námietkami. Ako nositeľ práv, ktoré si žalovaný uplatnil aj výkonom záložného práva, je žalovaný podľa názoru dovolateľov aj pasívne legitimovaným subjektom pre prípad námietok voči pohľadávke a dôvodu jej vzniku, respektíve existencie. Ako nositeľ práv sa musí postupník vyrovnáť aj s námietkami vznesenými voči samotnej pohľadávke a voči právnomu úkonu, na základe ktorého pohľadávka vznikla, nakoľko postupca postúpením pohľadávky nenadobúda len modus, ale aj titulus, v opačnom prípade môže dôjsť k anarchii a postupovaniu nelegitímnych pohľadávok z osoby na osobu bez možnosti riadnej obrany dlžníka. Dlžník by sa nemohol brániť neexistenciou pohľadávky, respektíve neexistenciou tvrdenej výšky pohľadávky. Konštatovali, že súd prvej inštancie správne rozhodol o celej prejednáwanej veci a správne právne posúdil skutočnosť, že žalovaný ako postupník má pasívnu legitimáciu v prebiehajúcom súdnom spore. Uzavreli, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní nezobral do úvahy ustanovenie § 529 Občianskeho zákonníka. Navrhli rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť a žalobcom 1/ a 2/ priznať právo na náhradu trov konania. Alternatívne navrhli rozsudok odvolacieho súdu zrušiť.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie odmietnuť a priznať mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali včas strany sporu, v ktorých neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpené v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ a 2/ je dôvodné.

6. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci

(§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

7. V danom prípade žalobcovia vyvodzujú prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania z § 421 ods. 1 CSP.

8. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Žalobcovia vo svojom dovolaní namietali, že nesprávne právne posúdenie zo strany odvolacieho súdu spočíva v tom, že odvolací súd nezobral do úvahy ustanovenie § 529 Občianskeho zákonníka. Podľa ich názoru odvolací súd nesprávne právne vec posúdil aj v tom, že či za práva, ktoré prechádzajú postúpením pohľadávky z postupcu na postupníka, možno považovať aj právo dlžníka domáhať sa určenia, že zmluva uzavretá medzi ním a postupcom je bezúročná a bez poplatkov.

9.1. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že za relevantnú z hľadiska prípustnosti dovolania a za podstatnú pre rozhodnutie považovali žalobcovia v dovolaní nastolenú otázku, a to otázku „*aké práva možno považovať za práva spojené s postúpenou pohľadávkou, ktoré prechádzajú z postupcu na postupníka*“. Táto otázka - tak, ako bola vymedzená žalobcami - skutočne ešte nebola riešená dovolacím súdom.

9.2. Vzhľadom na relevantné vymedzenie právnej otázky (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) pristúpil dovolací súd ku skúmaniu, či dovolanie žalobcov, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, je zároveň dôvodné, teda či napadnutý rozsudok čo do riešenia otázky vymedzenej v dovolaní spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

10. V zmysle § 432 ods. 1 CSP možno dovolanie prípustné podľa § 421 CSP odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Podľa § 524 ods. 1 Občianskeho zákonníka veriteľ môže svoju pohľadávkou aj bez súhlasu dlžníka postúpiť písomnou zmluvou inému.

11.1. Podľa § 524 ods. 2 Občianskeho zákonníka s postúpenou pohľadávkou prechádza aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené.

12. Postúpenie pohľadávky zmluvou v zmysle § 524 a nasl. predstavuje typickú dobrovoľnú cesiu, ktorá je prejavom autonómie slobodnej vôle kontrahentov. V dôsledku postúpenia dochádza k prevodu pohľadávky z jej pôvodného majiteľa ako postupcu, na nového nadobúdateľa ako postupníka. Ide o dvojstranný právny úkon bez účasti dlžníka, ktorého súhlas sa na postúpenie pohľadávky nevyžaduje, a ktorý nemusí byť o postúpení vôbec informovaný. Práva a povinnosti dlžníka zo záväzkového vzťahu nie sú v zásade postúpením pohľadávky nijako dotknuté (princíp identity pohľadávky). Zákon osobitne chráni postavenie dlžníka, keď neumožňuje postúpenie pohľadávky, ktorej obsah by sa zmenou veriteľa zmenil a zachováva dlžníkovi aj vo vzťahu k postupníkovi všetky námietky proti pohľadávke, ktoré mohol uplatniť

v čase postúpenia (§ 529). Postúpením pohľadávky dochádza v rámci záväzkového vzťahu k tzv. singulárnej sukcesii, ktorá má hmotnoprávne účinky. Právnym nástupcom (sukcesorom) pôvodného veriteľa sa v rozsahu postúpeného práva na plnenie stáva postupník [viď Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník II., § 451-880. Komentár. Praha : C.H. Beck, 2015, 1802 s.; (ďalej len „Komentár“)].

12.1. Predmetom postúpenia môže byť akákoľvek pohľadávka v zmysle práva na plnenie voči dlžníkovi, pokiaľ jej postúpenie nevyučuje Občiansky zákonník alebo iný právny predpis. Spôsobilým predmetom postúpenia môže byť vo všeobecnosti pohľadávka splatná alebo nesplatná, premlčaná, podmienená, prípadne relatívne neplatná, pokiaľ sa dotknutá osoba pred postúpením neplatnosti účinne nedovolala podľa § 40a. Zmluvou o postúpení pohľadávky sa z hľadiska jej účinkov vždy prevádza iba konkrétne právo postupcu na plnenie voči dlžníkovi, nie však zmluvný vzťah ako celok. Postupník na základe cesie nevstupuje do základného obligačného vzťahu s dlžníkom, z ktorého postupovaná pohľadávka vznikla, a ktorého obsah môže tvoriť značný objem práv a povinností, ktoré nie sú postúpením dotknuté. Účastníkom pôvodného záväzkového vzťahu ostáva naďalej postupca. Spolu s pohľadávkou nadobúda postupník aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené. S postúpenou pohľadávkou nadobúda postupník osobitnú povinnosť strpieť prípadné uplatnenie námietok, ktorými dlžník v čase postúpenia disponoval voči postupcovi, vrátane kompenzačnej námietky vo vzťahu k pohľadávkam, ktoré mal dlžník voči postupcovi v čase notifikácie (viď Komentár s. 1805).

12.2. Spôsob nadobudnutia pohľadávky zmluvou má derivatívny charakter. Postupník nadobúda predmet postúpenia v takom stave, v akom sa nachádza v čase postúpenia. V súlade s princípom identity pohľadávky sa obsah dlžníkovho záväzku v dôsledku cesie nemení a nemení sa ani zabezpečenie tohto záväzku. Občiansky zákonník obsahuje právnu konštrukciu, na základe ktorej prechádza s postúpenou pohľadávkou na postupníka ex lege aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené. Ide o akcesorické práva, ktoré sú spojené s pohľadávkou ako hlavným záväzkom, a ktoré vznikli a trvajú v súvislosti s existenciou pohľadávky a jej obsahom.

13. V danom prípade spoločnosť InDevel s.r.o. a žalobcovia 1/ a 2/ uzatvorili 18. septembra 2013 zmluvu o pôžičke v celkovej výške 7 000 eur a žalobcovia 1/ a 2/ sa zaviazali prenechať istinu 7 000 eur veriteľovi vrátiť spolu s dohodnutým úrokom, ktorý činí 25 % ročne a splniť ďalšie podmienky, dohodnuté v zmluve o pôžičke. Spoločnosť InDevel s.r.o. po tom, čo žalobcovia 1/ a 2/ svoje povinnosti riadne a včas neplnili, na základe zmluvy o postúpení pohľadávky z 12. decembra 2014 postúpila svoju pohľadávku voči žalobcom 1/ a 2/ na žalovaného. V čase postúpenia pohľadávky podľa vyčíslenia činila pohľadávka celkom 14 190,73 eur. Súd prvej inštancie žalobe vyhovel a rozhodol, že predmetná zmluva je bezúročná a bez poplatkov. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol, pričom svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že predmetom postúpenia môže byť len určitá pohľadávka, t. j. právo na plnenie, lebo postúpením pohľadávky nedochádza k postúpeniu vzťahu, na základe ktorého pohľadávka vznikla, preto nemá postupca oprávnenia z tohto vzťahu, ale má len práva, ktoré prináležia postúpenej pohľadávkke. Poznamenal, že v opačnom prípade by došlo k zmene zmluvy, a teda zmene vzájomných práv a povinností tvoriacich obsah záväzku. Vzhľadom k uvedenému konštatoval, že žalovaný nemá pasívnu legitimáciu v tomto spore, pretože nie je nositeľom tvrdeného hmotného práva, lebo zmluvou o postúpení pohľadávky prešlo na neho len právo vyplývajúce z postúpenej pohľadávky vo výške 14 190,73 eur, preto voči žalovanému nemožno určiť, že zmluva o pôžičke, uzavretá medzi spoločnosťou InDevel s.r.o. a žalobcami 1/ a 2/ je bezúročná a bez poplatkov.

14. Podľa § 529 ods. 1 Občianskeho zákonníka námietky proti pohľadávkke, ktoré mohol dlžník uplatniť v čase postúpenia, mu zostávajú zachované i po postúpení pohľadávky.

14.1. Ustanovenie § 529 ods. 1 Občianskeho zákonníka je vyjadrením princípu, že postúpenie pohľadávky na základe zmluvy uzavretej medzi postupcom a postupníkom nemôže mať za následok zhoršenie postavenia dlžníka. Preto je dlžník oprávnený voči postupníkovi

uplatniť všetky námietky proti pohľadávke. Zákon vyžaduje, aby išlo o námietky, ktoré tu boli v čase postúpenia pohľadávky. Môže namietať všetko čo vylučuje, obmedzuje jeho povinnosť splniť pohľadávku, teda to, že pohľadávka vôbec nevznikla, jej výška uvedená v zmluve o postúpení nezodpovedá jeho povinnosti, povinnosť zanikla, pohľadávka nie je splatná a pod. Z pohľadu jeho námietok to má ten dôsledok, akoby k postúpeniu pohľadávky vôbec nedošlo [viď Krajčo, J. : Občiansky zákonník pre prax (komentár), Judikatúra NS SR, NS ČR, ESD, ESLP, II. (§ 136- § 587), EUROUNION, s. 2323].

15. Popri všeobecnej právnej úprave, obsiahnutej v Občianskom zákonníku, sú pre určité druhy pohľadávok osobitnými právnymi predpismi ustanovené špecifické kritériá a obmedzenia vo vzťahu k možnosti a podmienkami ich zmluvného postúpenia tretej osobe. Dané normy majú prednosť pred civilným kódexom, ktorý sa subsidiárne aplikuje iba na tie právne otázky, ktoré osobitné predpisy individuálne neupravujú. Jedným z takýchto právnych predpisov je zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov. Individuálny režim týchto pohľadávok je odôvodnený osobitným záujmom na modifikácii, resp. odklone od všeobecnej právnej úpravy, ktorý je spravidla determinovaný špecifickým (privilegovaným) postavením niektorého z účastníkov veriteľsko-dlžníckeho záväzkového vzťahu (viď Komentár s. 1806).

16. Dovolací súd uvádza, že v danom prípade, v tej časti nároku, ktorým sa žalobcovia domáhajú určenia, že zmluva je bezúročná a bez poplatkov ide o právo, ktoré je s postúpenou pohľadávkou spojené. Dovolací súd sa týmto rozhodnutím neodkláňa od rozhodnutia sp. zn. 3 Obdo 7/2009, pretože je pravdou, že postúpením pohľadávky nedochádza k postúpeniu vzťahu, na základe ktorého pohľadávka vznikla (t. j. k postúpeniu pôvodnej zmluvy uzavretej medzi pôvodným veriteľom a dlžníkom). Ak sa však postupuje pohľadávka, s postúpenou pohľadávkou dochádza bez ďalšieho aj k prevodu ďalších práv spojených s pohľadávkou, ktoré sú na prevádzanej pohľadávke závislé (§ 524 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Tú časť žaloby, ktorou sa žalobcovia domáhajú určenia, že zmluva je bezúročná a bez poplatkov, treba považovať za právo, ktoré je s postúpenou pohľadávkou spojené. Dovolací súd opakuje, že pokiaľ by tomu tak nebolo a nebolo by dlžníkom priznané právo domáhať sa žalobou voči postupníkovi určenia, že zmluva o pôžičke uzatvorená medzi postupcom a dlžníkmi je bezúročná a bez poplatkov, došlo by k výraznému zhoršeniu práva dlžníkov. Žalobcovia (dlžníci) majú právo domáhať sa určenia, že zmluva uzavretá s pôvodným veriteľom (postupcom) je bezúročná a bez poplatkov a toto právo im vyplýva z § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. V prípade, ak by dovolací súd rozhodol inak a trval na tom, že vyššie uvedené právo si môžu dlžníci (žalobcovia) uplatniť len vo vzťahu k pôvodnému účastníkovi zmluvy (pôvodnému veriteľovi - postupcovi), podanie takejto žaloby a rozhodnutia v prospech dlžníkov by malo iba akademický charakter. Aktuálneho veriteľa (postupníka) by toto rozhodnutie nezaväzovalo, pretože by nebol stranou sporu. Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že právo domáhať sa určenia, že zmluva je bezúročná a bez poplatkov je v danom prípade právom vyplývajúcim zároveň zo zákona o ochrane spotrebiteľa, nakoľko v danom prípade ide o spotrebiteľskú zmluvu.

17. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že žalobcovia 1/ a 2/ podali dovolanie, ktoré je nielen prípustné (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), ale tiež dôvodné, lebo v ňom opodstatnene uviedli, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

73.**ROZHODNUTIE**

Na nárok na primeranú náhradu za obmedzenie užívania pozemku, ktorá v zmysle § 15 ods. 8 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve patrí vlastníkovi stavebného pozemku nachádzajúceho sa v ochrannom pásme cintorína, a na možnosť zníženia tejto náhrady sa nevzťahuje § 450 Občianskeho zákonníka. Výška náhrady by zásadne mala byť daná rozdielom medzi hodnotou stavebného pozemku a hodnotou pozemku, na ktorom nemožno stavať.

Dovolateľ môže v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku, úspešne argumentovať iba tými dôvodmi, ktoré už skôr namietol v odvolaní, avšak odvolací súd tieto dôvody meritórne posúdil v jeho neprospech.

(rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16.mája 2019 zn. 4Cdo 110/2018)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Trnava rozsudkom z 22. augusta 2016 č. k. 26 C 129/2015-170 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 21 652,68 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 21 652,68 eur od 19. mája 2015 do zaplatenia a náklady spojené s uplatnením pohľadávky vo výške 100,- eur, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a rozhodol, že žalobcovia majú nárok na náhradu trov konania. Dospel k záveru, že žalobcom ako bezpodielovým spoluvlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v ochrannom pásme 50 m od hranice pozemku pohrebiska, v ktorom sa nesmú povoľovať ani umiestňovať budovy, patrí nárok na primeranú náhradu za obmedzenie užívania pozemku v zmysle § 15 ods. 8 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve, a to vo výške rozdielu medzi ich všeobecnou cenou ako stavebných pozemkov a všeobecnou cenou ako pozemkov, na ktorých nie je možné stavať, ktorú žalobcovia v konaní preukázali súkromným znaleckým posudkom. Žalovaný ako zriaďovateľ pohrebiska základ nároku žalobcov nerozporoval, avšak tvrdil, že výška náhrady stanovená súkromným znaleckým posudkom je nadhodnotená vzhľadom ku kúpnej cene, za ktorú žalobcovia predmetné pozemky nadobudli v roku 2007 a 2008 a výšku ktorej považoval za primeranú pre určenie výšky náhrady za obmedzenie užívania týchto pozemkov.

2. Krajský súd v Trnave na odvolanie žalovaného rozsudkom z 26. februára 2018 sp. zn. 23 Co 2/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol, že žalobcom 1/ a 2/ priznáva právo na náhradu trov odvolacieho konania v plnej výške. Uviedol, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil. Pokiaľ žalovaný spochybňoval primeranosť výšky uplatňovanej náhrady a považoval ju za v rozpore s dobrými mravmi, bolo jeho procesnou povinnosťou preukázať ním tvrdenú výšku, ktorú považuje za primeranú. Žalovaný v konaní tvrdenú primeranú výšku náhrady žiadnym dôkazom nepreukázal ani nesúhlasil s vykonaním znaleckého dokazovania zameraného na jej zistenie, preto súd prvej inštancie správne vyhodnotil predložený súkromný znalecký posudok v prospech žalobcov a správne konštatoval, že výkon práva žalobcov uplatnený v súlade s právnymi predpismi nemôže byť v rozpore s dobrými mravmi.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktoré odôvodnil s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Namietal, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď pri určovaní výšky náhrady za obmedzenie užívania pozemkov žalobcov nezohľadnil preukázané ohrozenie zabezpečenia verejného záujmu, ktoré vyplýva z jeho postavenia, zákonom uložených povinností a úloh a finančnej kondície, a túto náhradu nemoderoval na primeranú

a preňho únosnú výšku. Ďalej odvolaciemu súdu vytýkal, že sa nezaoberal intertemporálnymi ustanoveniami zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve. Podľa jeho názoru zákaz povoľovať a umiestňovať budovy v ochrannom pásme pohrebiska sa nevzťahuje na pohrebiská zriadené pred účinnosťou tohto zákona o pohrebníctve (tak ako to bolo aj za účinnosti predošlej úpravy podľa zákona č. 470/2005 Z. z. o pohrebníctve), z čoho vyplýva, že právo žalobcov užívať predmetné pozemky, vrátane práva uskutočňovať stavby, nebolo žiadnym spôsobom obmedzené, a teda uvedený nárok na náhradu im vôbec nepatrí. Napokon nastolil otázku, či po zaplatení priznanej náhrady žalobcom sa stane vlastníkom predmetných pozemkov žalovaný alebo nimi naďalej zostanú žalobcovia. V prípade, že vlastníkom naďalej zostanú žalobcovia, rozhodnutia súdov oboch nižších inštancií pokladá za extrémne nespravodlivé, pretože ak by bolo potrebné rozšíriť pohrebisko, predmetné pozemky by musel získať len kúpou, čím sa žalobcom vytvorila neprimeraná výhoda spočívajúca v tom, že z tých istých pozemkov môžu profitovať dva razy. Navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vo veci sám rozhodol.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedli, že práve konaním žalovaného im nebolo umožnené právo realizovať stavbu na predmetných pozemkoch, preto rozhodnutie odvolacieho súdu pokladajú za vecne správne a dovolacie námietky žalovaného za neopodstatnené. Navrhli, aby dovolací súd jeho dovolanie ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), za ktorú koná jej zamestnanec s právnickým vzdelaním (§ 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C. s. p.) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného treba zamietnuť (§ 448 C. s. p.).

6. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

7. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

8. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí).

9. Dovolateľ prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval z toho, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď sa nezaoberal otázkou týkajúcou sa intertemporálnych ustanovení zákona o pohrebníctve, v zmysle ktorých sa podľa jeho názoru zákaz povoľovať a umiestňovať budovy v ochrannom pásme pohrebiska nevzťahuje na pohrebiská zriadené pred účinnosťou tohto zákona, čo je aj prípad prejednávanej veci. Právo žalobcov užívať svoje pozemky, vrátane práva uskutočňovať stavby, teda nebolo žiadnym spôsobom obmedzené, a preto uvedený nárok na náhradu im vôbec nepatrí.

10. Z obsahu spisu v prejednávanej veci ale vyplýva (napr. stanovisko obce z 9. júna 2016), že žalovaný ako zriaďovateľ pohrebiska v konaní pred súdom prvej inštancie nespochybňoval, že predmetné pozemky žalobcov nemožno zastavať, preto žalobcovia ako vlastníci pozemku v ochrannom pásme pohrebiska majú nárok na primeranú náhradu za obmedzenie využitia ich pozemku; rozporoval však jej uplatňovanú výšku, keď bol ochotný vrátiť kúpnu cenu oproti vráteniu predmetného pozemku, s čím žalobcovia nesúhlasili. Keďže však iným spôsobom ním tvrdenú primeranú výšku tejto náhrady nepreukázal, súd prvej inštancie vzal za základ jej určenia znalecký posudok č. 241/2014 vypracovaný znalcom Ing. Antonom Fuzákom, ktorý bol v konaní predložený ako jediný dôkaz zameraný na jej zistenie a ktorý akceptoval vo svojom rozhodnutí aj okresný súd. Žalovaný proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie, v ktorom vytýkal a zdôvodňoval, že výška náhrady uvedená v tomto znaleckom posudku a prevzatá okresným súdom do napadnutého rozsudku je nadhodnotená, ale túto skutočnosť, ktorú tvrdí, žiadnym dôkazom nepreukázal; spornosť základu nároku žalobcov na primeranú náhradu tiež nenamietal. Odvolací súd, ktorý bol v zmysle § 380 C. s. p. viazaný odvolacími dôvodmi, preto nemal možnosť zaoberať sa touto v dovolaní žalovaného uvedenou nesprávnosťou, a teda ani nemal dôvod v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujať k tejto námietke svoje stanovisko.

11. Dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia je pre prípustnosť dovolania relevantný len vtedy, ak vec nesprávne právne posúdil odvolací súd alebo ak v odvolaní namietané nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie odvolací súd svojím procesným postupom nenapravil. Avšak nemôže tomu byť v prípade, ak samotná strana sporu – žalovaný – nevyužila svoje právo nielen namietat konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania, ale najmä tvrdiť a hlavne dokázať, že domnienka o výške náhrady preukázaná žalobcami neplatí; v takom prípade neúspešná strana sporu mala možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania vo vzťahu ku konkrétnej otázke, ale keď tak neurobila, hoci tak urobiť mohla (a mala), predmetná otázka sa nestala predmetom prieskumu odvolacieho súdu, ktorý nemal možnosť *ex officio* v rámci opravného konania vyhodnotiť jej opodstatnenosť; a o to viac sa jej preskúmania žalovaný nemohol úspešne domáhať v dovolacom konaní.

12. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v dovolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom dovolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by dovolací súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho zákonnú správnosť a spravodlivosť), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejma), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, teda obsahovo vecne (argumentačne), čo znamená, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom v jeho neprospech (4 Cdo 40/2019).

13. Uvedené úvahy sú aktuálne aj v prejednávanej veci. Pokiaľ žalovaný v základnom konaní nepovažoval za sporný základ nároku žalobcov na primeranú náhradu za obmedzenie užívania pozemku v ochrannej zóne pohrebiska, tým explicitne potvrdil, že základ ich nároku je daný, a túto skutočnosť prvýkrát spochybnil až v dovolaní, hoci tak mohol a mal urobiť

už v konaní pred okresným a krajským súdom, táto jeho dovolacia námietka nesprávneho posúdenia veci nemôže založiť prípustnosť jeho dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

14. Dovolateľ v dovolaní ďalej namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci aj v tom, že odvolací súd pri určovaní výšky náhrady za obmedzenie užívania pozemkov žalobcov nezohľadnil to, že obec jej vyplatením ohrozí zabezpečenie rôznych povinností verejného záujmu, ktoré vyplývajú z jeho postavenia, či rôznych zákonov, preto mal túto náhradu moderovať (znižiť) na primeranú a preňho únosnú výšku.

15. Súd prvej inštancie túto okolnosť na strane žalovaného nepovažoval za právne významnú pre určenie výšky primeranej náhrady za obmedzenie užívania pozemku a žalobcom ju priznal v konaní preukázanej výške rozdielu medzi hodnotou všeobecnej ceny predmetného pozemku žalobcov ako stavebného pozemku a hodnotou všeobecnej ceny pozemku, na ktorom nie je možné stavať. S týmto názorom sa stotožnil aj odvolací súd a uvedenú námietku žalovaného vyhodnotil ako nepodstatnú, ktorá nie je spôsobilá spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a tento potvrdil.

16. Vychádzajúc z týchto záverov nižších súdov má dovolací súd za to, že výška náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva v prípade zavedenia ochranného pásma cintorína, by mala byť zásadne totožná s rozdielom medzi hodnotou stavebného pozemku a hodnotou pozemku, na ktorom sa stavať nedá.

17. Dovolateľom nastolená ďalšia právna otázka, či náhradu v zmysle § 15 ods. 8 zákona o pohrebníctve možno primerane znížiť (moderovať) s ohľadom na povinnosť zriaďovateľa pohrebiska presadzovať a chrániť verejný záujem, s ktorým sú spojené finančné výdavky, bola tiež otázkou rozhodujúcou pre meritórne posúdenie veci a v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nevyriešenou, preto je dovolanie žalovaného v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. prípustné.

18. Podľa § 15 ods. 7 zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pohrebníctve“) ochranné pásmo pohrebiska je 50 m od hranice pozemku pohrebiska; v ochrannom pásme sa nesmú povoľovať a ani umiestňovať budovy okrem budov, ktoré poskytujú služby súvisiace s pohrebníctvom.

19. Podľa § 15 ods. 8 zákona o pohrebníctve vlastník pozemku v ochrannom pásme má nárok na primeranú náhradu za obmedzenie užívania pozemku. Náklady spojené s technickými úpravami v ochrannom pásme a náhrady za obmedzenie užívania pozemku v ochrannom pásme uhrádza zriaďovateľ pohrebiska; ak sa vlastník pozemku v ochrannom pásme a zriaďovateľ pohrebiska o výške náhrady nedohodnú, rozhodne o nej súd.

20. Zákonodarca na základe citovaných ustanovení vymedzil ochranné pásmo v okruhu 50 m od hranice pozemku pohrebiska a určil, že na pozemkoch, ktoré sa v ňom nachádzajú, sa nesmú povoľovať ani umiestňovať budovy, s výnimkou budov poskytujúcich služby súvisiace s pohrebníctvom. Ako vyplýva z dôvodovej správy k týmto ustanoveniam, takéto využitie ochranného pásma je účelové a nepribližuje obytnú zónu k hrobovým miestam, ktoré musia zostať s dostatočným odstupom. Na základe uvedeného teda zo zákona vznikla nová povinnosť, ktorá zaťažila vlastníkov týchto pozemkov, a to povinnosť zdržať sa výkonu práva zriadiť na nich stavbu.

21. Právo vlastníka zriadiť na pozemku stavbu je ale limitované stavebnoprávnymi predpismi a závisí tiež od klasifikácie konkrétneho pozemku. Pokiaľ pozemok vlastníka, ktorý sa nachádza v ochrannom pásme, je v katastri zapísaný ako pozemok takého druhu, na ktorom predpisy stavebného práva umožňujú povoliť a umiestniť stavbu a v nadväznosti na to

tak vlastníčkovi realizovať právo stavby na ňom, uvedenou zákonnou úpravou (zákazom) sa užívacie právo vlastníka k tomuto pozemku preukázateľne obmedzilo, jeho hodnota klesla a vlastníčkovi tak vznikla istá forma hospodárskej ujmy. Účelom ustanovenia § 15 ods. 8 zákona o pohrebničtve je túto ujmu vlastníčkovi reparaovať, zmierniť, a to poskytnutím primeranej náhrady za uvedené obmedzenie využitia pozemku v ochrannom pásme, ktorú je zriaďovateľ pohrebiska – ak sa s vlastníčkom nedohodne na jej reparácii inou formou (napr. zámenou pozemkov a pod.) – povinný vlastníčkovi uhradiť v peniazoch. V prípade, že sa zriaďovateľ pohrebiska a vlastníčok pozemku na jej výške nedohodnú, rozhodne o nej súd.

22. Právo vlastniť majetok, vrátane práva užívať ho spôsobom neodporujúcim všeobecným záujmom chráneným zákonom alebo na ujmu práv iných, patrí medzi ústavou garantované základné práva a slobody a každé jeho obmedzenie je možné len vo verejnom záujme, na základe zákona, pre stanovený cieľ a za primeranú náhradu (porov. čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a § 128 ods. 2 Občianskeho zákonníka). To znamená, že vlastníčok má za každých okolností právo na náhradu ujmy, ktorá mu obmedzením jeho vlastníčkeho práva vznikla, a to v zodpovedajúcej výške (výške primeranej jeho obmedzeniu), ktorú so zreteľom na uvedené, podľa názoru dovolacieho súdu, nie je možné moderovať (znižiť), lebo nejde o nárok na náhradu škody, a preto sa neuplatní zásada vyplývajúca z ustanovenia § 450 Občianskeho zákonníka. V danom prípade výška tejto náhrady sa môže odvíjať len od rozsahu hospodárskej ujmy, ktorú vlastníčok utrpel tým, že na jeho pozemku viazne záhada obmedzujúca jeho užívacie právo v tom, že na ňom nemôže realizovať právo stavby, a nie od ďalších okolností na strane povinného (zriaďovateľa pohrebiska). V takom prípade by náhrada závisela od individuálnych a pre vlastníka neistých skutočností a mohlo by sa stať, že kvôli nepriaznivej finančnej kondícii (situácii) zriaďovateľa pohrebiska, by dotknutý vlastníčok pozemku nemusel dostať žiadnu náhradu resp. náhradu zanedbateľnú (nezodpovedajúcu) k zásahu do jeho základného práva vlastniť majetok vo všetkých jeho oprávneniach, čím by zároveň bol porušený aj ďalší ústavný princíp, a to princíp právnej istoty, či legitímneho očakávania a že vlastníčke právo všetkých vlastníčkov v danej obci má rovnakú právnu ochranu.

23. Pri kolízii práva vlastníka pozemku na náhradu za obmedzenie užívania jeho pozemku, a teda práva na rovnakú právnu ochranu svojho vlastníčkeho práva, a záujmu zriaďovateľa pohrebiska na finančné zabezpečenie povinností uložených mu zákonom a aktivít vo verejnom záujme, ktoré by mohli byť výplatom tejto náhrady vlastníčkovi ohrozené, je podľa názoru dovolacieho súdu hodnotnejší záujem vlastníka, ktorý musí dostať prednosť pred s touto ochranou nesúvisiacimi povinnosťami obce. Pripustením moderácie tejto náhrady by došlo aj k odchýleniu sa od znenia citovaných ustanovení, ktoré súdom nepriznávajú možnosť túto náhradu primerane znížiť, a tiež by sa poprel jej účel a význam; takýto výklad a jej aplikáciu preto nemožno považovať za ústavne konformnú. Z toho vyplýva, že pre rozhodnutie o výške primeranej náhrady za obmedzenie užívania pozemku v ochrannom pásme pohrebiska v zmysle § 15 ods. 8 zákona o pohrebničtve ako náhrady za zásah do ústavou garantovaného subjektívneho práva vlastniť majetok, dovolateľom namietané okolnosti týkajúce sa pomerov zriaďovateľa pohrebiska nie sú právne významné a súd zákonným spôsobom zistenú jej výšku (t. j. na základe vykonaných dôkazov v súdnom sporovom konaní) nemôže moderovať (znižiť).

24. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné poznamenať, že spor o výšku primeranej náhrady v zmysle § 15 ods. 8 zákona o pohrebničtve je kontradiktórnym súdnym konaním ovládaným zásadou prejednávajúcou, či zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* (právo patrí bdelym), v ktorom platí, že strany sporu sú povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť ich dôkazmi (čl. 8 C. s. p.). Pokiaľ jedna strana tvrdí a preukazuje výšku náhrady, ktorú druhá strana pokladá za neprimeranú, je jej procesnou povinnosťou tieto tvrdenia účinne poprieť a o predmetných skutkových okolnostiach uviesť vlastné tvrdenia a tieto preukázať. Súd môže skutkový stav zistiť a na jeho základe robiť právne

závery len z dôkazov, ktoré mu strany predložili. Inak povedané, skutkový stav je súdom zisťovaný v rozsahu účastníkmi tvrdenom, za pomoci dôkazov účastníkmi označených (navrhnutých). V tomto zmysle platí *idem est non esse aut non probari* (čo nie je dokázané, je to isté, akoby nebolo).

25. V prípade, že jedna strana svoje tvrdenia nepreukáže, tak ako sa to stalo v prejednávanej veci, kde žalovaný žiadnym dôkazom nepreukázal ním tvrdenú a súdom priznanú neprímeranú výšku náhrady a nesúhlasil s vykonaním dokazovania zameraného na jej zistenie, znamená to, že neunesol dôkazné bremeno, čo má preňho procesný následok v podobe straty (neúspechu) sporu.

26. Pokiaľ žalovaný v dovolaní nastolil otázku, či po zaplatení priznanej náhrady žalobcom sa stane vlastníkom predmetných pozemkov žalovaný alebo nimi naďalej zostanú žalobcovia, ani táto otázka nemôže byť relevantná pre prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p., lebo s predmetom sporu nesúvisí a jej vyriešenie nemôže mať vplyv na meritórne rozhodnutie. Podľa názoru dovolacieho súdu plnenie v zmysle § 15 ods. 8 zákona o pohrebníctve je náhradou, ktorú zriaďovateľ pohrebiska uhradza vlastníkovi pozemku nachádzajúcom sa v ochrannom pásme pohrebiska (ak sa nedohodnú na inom spôsobe urovnania) za zákonom stanovené obmedzenie jeho práva užívať tento pozemok, ktoré spočíva v tom, že na ňom nemôže umiestňovať budovy, ktoré neposkytujú služby súvisiace s pohrebníctvom. Ako už bolo uvedené, účelom tejto náhrady je zmiernenie (reparácia) hospodárskej ujmy zaťaženého vlastníka, ktorá mu vyplýva z toho, že na základe zákona o pohrebníctve na jeho pozemku v ochrannom pásme pohrebiska viazne povinnosť zdržať sa práva uskutočniť stavbu, ktorá nesúvisí s prevádzkou pohrebiska, pre ktorú svoj pozemok nemôže plnohodnotne užívať. Jej úhradou však vlastník nestráca svoje vlastnícke právo k dotknutému pozemku a ani žiadny právny predpis so zaplatením tejto náhrady prechod vlastníckeho práva v prospech zriaďovateľa pohrebiska nespája.

27. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalovaného v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. bolo prípustné, avšak žalovaný v ňom neopodstatnene vytýka, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.), a preto jeho dovolanie ako nedôvodné zamietol podľa § 448 C. s. p.

74.**ROZHODNUTIE**

Ten, komu bolo plnené na základe rozhodnutia, ktoré bolo následne zrušené alebo stratilo podľa procesných predpisov účinky, sa bezdôvodne obohacuje len vtedy, ak právny dôvod plnenia reálne nespočíval v hmotnom práve.

Ak právny dôvod plnenia podľa hmotného práva tu bol, potom trvá ďalej, bez ohľadu na to, či právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, ktoré toto právo iba deklarovalo, bolo či nebolo zrušené alebo stratilo svoju účinnosť.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. apríla 2014 sp. zn. 7 Cdo 85/2013)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Návrhom na začatie konania sa navrhovatelia 1/ a 2/ domáhali, aby odporcovi bola uložená povinnosť zaplatiť im 549 097,70 Sk (18 226,70 €) spolu s príslušným úrokom z omeškania. Ako rozhodujúce skutočnosti v návrhu uviedli, že v prospech odporcu bola vykonaná exekúcia na splnenie povinnosti uloženej navrhovateľovi 2/ (vtedy v procesnom postavení odporcu) platobným rozkazom z 9. marca 2005 č. k. 14Rob/902/04-36, ktorým mu bola uložená povinnosť zaplatiť odporcovi 311 783,20 Sk (10 349,93 €) spolu s úrokom z omeškania a náhradou trov konania. Platobný rozkaz ale, keďže nebol doručený do vlastných rúk navrhovateľa 1/ (vtedy v procesnom postavení odporcu), nenadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť. Tvrdili, že odporca získal majetkový prospech jednak „*plnením bez právneho dôvodu, lebo tvrdenia, o ktoré odporca v konaní sp. zn. 14Rob 902/04 opiera svoj nárok, nezodpovedá skutočnosti*“, a jednak „*z neplatného právneho úkonu, pretože platobný rozkaz č. k. 14 Rob 902/04-36 (exekučný titul) nemohol v dôsledku vady v doručovaní nadobudnúť právoplatnosť, čo má za následok neplatnosť exekučného príkazu EX 538/05 z 7.12.2005, vydaného na jeho základe.*“

2. Okresný súd Malacky (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo 14. apríla 2010 č. k. 4 C 529/2008-79 návrh na začatie konania zamietol a navrhovateľom 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť odporcovi, na účet jeho zástupcu, náhradu trov konania v sume 1 924,91 €. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia vo veci samej uviedol, že pohľadávka odporcu bola vymožená súdom povereným exekútorom na základe platobného rozkazu opatreného doložkou právoplatnosti a vykonateľnosti. „*Nie je teda možné konštatovať, že prišlo k naplneniu ustanovenia § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a že teda prišlo k bezdôvodnému obohateniu odporcu*“. Uviedol tiež, že súd v tomto sporovom konaní nemal oprávnenie skúmať zákonnosť postupu exekučného súdu, resp. súdneho exekútora, ani oprávnenie skúmať zákonnosť postupu súdu, ktorý vydal platobný rozkaz a vyznačil na ňom jeho právoplatnosť a vykonateľnosť. Oprávnenosť námietok vznesených navrhovateľmi v exekučnom konaní týkajúcich sa právoplatnosti a vykonateľnosti platobného rozkazu bol povolaný posúdiť iba exekučný súd. Poukázal na ustanovenie § 36 ods. 5 a 6 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“). Vychádzajúc z uvedeného uzavrel, že návrh na začatie konania „*nemá oporu v žiadnom ustanovení zákona*“.

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 20. októbra 2011 sp. zn. 9 Co 323/10 zmenil odvolaním navrhovateľov 1/ a 2/ napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že odporcovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľom 1/ a 2/ 14 573,27 € spolu

so 6 %-ným úrokom z omeškania od 23. septembra 2009 do zaplatenia, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej, odvolaním napadnutej, zamietajúcej časti, rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Odporcovi uložil aj povinnosť zaplatiť navrhovateľom 1/ a 2/, do rúk ich zástupcu, náhradu trov konania v sume 3 569,50 €. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že navrhovatelia 1/ a 2/ sa dôvodne domáhajú vydania bezdôvodného obohatenia odporcom. Uviedol, že „nemôže pripustiť za správny záver prvostupňového súdu, pretože by legalizoval bezdôvodné obohatenie vzniknuté bez právneho dôvodu, o to viac, že vzniklo za situácie, keď knútenému vymoženiu a následnému skončeniu exekúcie došlo ešte pred rozhodnutím exekučného súdu o odklade a zastavení exekúcie“. Poukázal na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. SŽ-o Ks 8/2003. Podľa odvolacieho súdu zrušením platobného rozkazu „došlo k obnoveniu všetkých účinkov pôvodne začatého konania, neexistoval exekučný titul, na podklade ktorého mohol súdny exekútor vykonať exekúciu istiny aj s príslušenstvom na majetku navrhovateľov v celkovej výške 449 097,70 Sk. Ak napriek tomu navrhovatelia plnili na základe exekučného titulu, ktorý bol dodatočne zrušený, vzniklo na strane odporcu bezdôvodné obohatenie na základe právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol, v dôsledku čoho odporcovi vznikla povinnosť toto bezdôvodné obohatenie vydať.“ Mal však za to, že odporca sa na úkor navrhovateľov 1/ a 2/ obohatil len vo výške 14 573,27 € (439 034,40 Sk), pretože zvyšok v exekúcii vymoženej sumy tvoria trovy exekúcie, na vydanie ktorých odporca nie je pasívne legitimovaný.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu v časti, ktorou bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že návrhu bolo vyhovené, a v časti, ktorou bolo rozhodnuté o náhrade trov konania, odporca podal dovolanie. Navrhol rozsudok odvolacieho súdu v jeho napadnutých častiach zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, alebo zmeniť tak, že návrh na začatie konania bude zamietnutý a navrhovateľom 1/ a 2/ bude uložená povinnosť zaplatiť mu náhradu trov konania. Dovolanie odôvodnil tým, že napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Uviedol, že zásada restitutio in integrum obsiahnutá v ustanoveniach § 36 ods. 5 a § 61 Exekučného poriadku zabezpečuje ochranu práv nadobudnutých v exekúcii, ako aj nezvratnosť stavu vzniknutého v dôsledku exekúcie, ktorý je záväzný pre účastníkov exekučného konania, exekútora ako aj tretie osoby. Poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 MOBdo 3/2009 a sp. zn. 1 Obdo V 2/2004 a na príslušnú časť komentára k Exekučnému poriadku (C. H. Beck 2011). Zdôraznil, že navrhovatelia 1/ a 2/ síce podali návrh na odklad a zastavenie exekúcie, následne však vymáhanú sumu exekútorovi „dobrovoľne uhradili“ a potom návrh na odklad a zastavenie exekúcie vzali späť. Súd prvého stupňa, ani odvolací súd neboli oprávnené v tomto konaní skúmať zákonnosť postupu exekučného súdu ani súdneho exekútora; za účelom ochrany svojich práv mali navrhovatelia 1/ a 2/ k dispozícii inštitúty procesnej obrany svojich práv v exekučnom konaní. Pokiaľ ich nevyužili, musia znášať následky svojej procesnej pasivity. Prijatie plnenia oprávneným na základe exekučného konania nemôže mať podľa odporcu za následok vznik bezdôvodného obohatenia na jeho strane. Poukázal na priebeh a výsledok sporového konania, z ktorého vzišiel exekučný titul a uviedol: „Nakoľko predmet prebiehajúceho konania je identický s predmetom konania sp. zn. 11Cb/16/2006 právoplatne skončeného, prekážka právoplatne skončenej veci nad rámec ust. § 61 Exekučného poriadku vylučuje správnosť dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.“ Za nesprávne považuje tvrdenie navrhovateľov 1/ a 2/, že exekučný titul je neplatný podľa § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), a to z toho jednoduchého dôvodu, že ho nemožno považovať za právny úkon. Ak v dôsledku nesprávneho doručenia platobného rozkazu vznikla navrhovateľom 1/ a 2/ nejaká škoda, „sú povinní“ uplatniť nárok na jej náhradu voči tým subjektom, ktorí pri tom postupovali nesprávne. Podľa odporcu nemožno akceptovať argumentáciu odvolacieho súdu, že ak navrhovatelia 1/ a 2/ plnili na základe exekučného titulu, ktorý bol dodatočne zrušený, vzniklo mu bezdôvodné obohatenie, pretože odvolací súd neposudzoval a nehodnotil otázku existencie jeho hmotnoprávneho nároku na zaplatenie pohľadávok z faktúr. Na preukázanie týchto nárokov naostatok navrhol aj dôkaz vypočítaním

svedka A. B., vykonanie ktorého dôkazu ale súdy neakceptovali, čím konanie zaťažili tzv. inou vadou, resp. odňali mu tým možnosť konať pred súdom. Tým, že žalobcovia časť ich dlhu dobrovoľne uhradili, malo ich plnenie podľa § 407 ods. 3 Obchodného zákonníka účinky uznania zvyšku dlhu. Podľa odporcu závery rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. SŽ-o Ks 8/2003, na ktoré poukázal odvolací súd, nemožno aplikovať na prejednávajúcu vec.

5. K dovolaniu odporcu sa vyjadrila navrhovateľka 1/ tak, že ho navrhla zamietnuť a priznať jej právo na náhradu trov dovolacieho konania, pretože dôvody dovolania nie sú dané a v konaní nedošlo k vadám vytýkaným odporcom. Podľa navrhovateľky 1/ odporca nesprávne argumentuje v dovolaní rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 6 MOBdo 3/2009, pretože jeho závery sú skôr v prospech záveru o správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu než proti nemu. Výklad zastávaný odporcom je „*rigidne gramatický*“, ktorý svojou podstatou popiera podstatu materiálneho právneho štátu.

6. Najvyšší súd príslušný konať o dovolaní odporcu proti rozsudku odvolacieho súdu (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O. s. p.) proti rozhodnutiu, resp. jeho časti, ktorú možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutú časť rozsudku v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O. s. p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolaním odporcu napadnutú časť rozsudku odvolacieho súdu treba zrušiť, pretože odvolací súd v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nedostatočne zistil skutkový stav (§ 243b ods. 2, prvá veta O. s. p.).

7. Závazky vznikajú z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, ako aj zo spôsobenej škody, z bezdôvodného obohatenia alebo z iných skutočností uvedených v zákone (§ 489 Občianskeho zákonníka).

8. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám (§ 454 Občianskeho zákonníka).

9. Závazok vydať bezdôvodné obohatenie vo všeobecnosti nevzniká v dôsledku protiprávnosti, ale vzniká mimozmluvne za splnenia určitých zákonom stanovených podmienok. Povinnosť vydať bezdôvodné obohatenie nie je viazaný na splnenie subjektívnych predpokladov a má ju každý, kto sa na úkor iného obohatí; stačí, že k obohateniu došlo bez právom uznaného dôvodu, alebo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva (pravda, v niektorých prípadoch bude tvoriť právnu skutočnosť zakladajúcu bezdôvodné obohatenie protiprávne, prípadne aj zavinené protiprávne správanie obohateného). Znak „bezdôvodnosti“ obohatenia nie je výlučne otázkou výkladu; ustanovenia § 451 a § 454 Občianskeho zákonníka vymedzujú prípady bezdôvodného obohatenia taxatívne spôsobom, ktorý výkladu neponecháva veľký priestor. Jeho právna úprava neplní sankčnú (a tým ani preventívnu) funkciu a jeho pôsobenie je čisto reparačné a sledujúce morálnu zásadu spravodlivosti, aby sa nikto neobohatil na úkor iného (porovnaj ustanovenie § 456 Občianskeho zákonníka, ktoré neumožňuje ponechať si neprislúchajúci prospech dokonca ani v prípade, že ten, komu prináleží nie je známy).

10. Skutková podstata bezdôvodného obohatenia získaného plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol (otázka naplnenia ktorej skutkovej podstaty podľa odvolacieho súdu rezonovala v preskúmvanej veci), dopadá na tie prípady, kedy v čase poskytnutia plnenia existoval právny dôvod plnenia, ktorý však následne, v dôsledku ďalšej právnej skutočnosti odpadol, stratil svoje právne účinky. Majúc ale na zreteli, že bezdôvodné obohatenie vzniká za splnenia určitých

zákonom stanovených podmienok, a teda na jeho vznik stačí, že k obohateniu došlo bez právom uznaného dôvodu, alebo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva, súdu rozhodujúcemu o žalobe na splnenie povinnosti na jeho vydanie naisto nepostačuje zistenie, že rozhodnutie, na základe ktorého bolo plnené (nie je rozhodujúce, či plnenie bolo dobrovoľné alebo bolo vymožené v exekučnom konaní), bolo následne zrušené, resp. došlo podľa procesných predpisov k strate jeho účinnosti. Ak sa totiž domáha vrátenia plnenia ten, kto plnil povinnosť uloženú mu súdom, závisí dôvodnosť jeho návrhu na splnenie povinnosti vrátiť plnenie od toho, či právny dôvod jeho plnenia spočíval na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe. Ak právny dôvod plnenia podľa hmotného práva tu bol, tak potom trvá naďalej, bez ohľadu na to, či právoplatný a vykonateľný rozsudok (ktorý toto právo iba deklaroval) bol či nebol zrušený. Otázkou, či tu bola povinnosť plniť podľa hmotného práva a rozsah tejto povinnosti rieši súd v konaní o návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia ako predbežnú. Zrušením rozhodnutia, na základe ktorého bolo plnené, by došlo k bezdôvodnému obohateniu toho, komu bolo plnené, len vtedy, ak by právny dôvod plnenia reálne nespočíval v hmotnom práve (porovnaj aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. novembra 2011, sp.zn.5MCdo/17/2009).

11. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd sa týmito závermi neriadil. Pre svoje rozhodnutie, ktorým sčasti vyhovel návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia, považoval za rozhodujúce iba zistenie, že platobný rozkaz, na základe ktorého bolo plnenie exekúciou vymožené, bol zrušený, čím podľa neho „došlo k obnoveniu všetkých účinkov pôvodne začatého konania, neexistoval exekučný titul, na podklade ktorého mohol súdny exekútor vykonať exekúciu istiny aj s príslušenstvom na majetku navrhovateľov“ a ustálil, že „ak napriek tomu navrhovatelia plnili na základe exekučného titulu, ktorý bol dodatočne zrušený, vzniklo na strane odporcu bezdôvodné obohatenie na základe právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol, v dôsledku čoho odporcovi vznikla povinnosť toto bezdôvodné obohatenie vydať.“ Pri svojom rozhodovaní teda ako predbežnú neposúdil otázku, či navrhovatelia 1/ a 2/ (správnejšie iba navrhovateľ 1/, ktorý bol v právnom vzťahu s právnym predchodcom odporcu) mali podľa hmotného práva, teda bez ohľadu na právoplatný a vykonateľný platobný rozkaz (ktorý bol následne zrušený), povinnosť odporcovi plniť. Vychádzajúc z nesprávneho právneho názoru v tomto smere rozsudok súdu prvého stupňa nepreskúmal, hoci navrhovatelia 1/a 2/ v odvolaní spochybňovali právny dôvod plnenia vymoženého v exekučnom konaní („oprávnenosť nikdy nebola preukázaná“). Táto otázka nebola vyriešená ani v konaní Okresného súdu Bratislava IV vedenom pod sp. zn. 11Cb/16/2006 po zrušení platobného rozkazu. Rozsudkom z 29. mája 2007 č. k. 11Cb/16/2006-104, v spojení s opravným uznesením zo 4. júla 2007 č. k. 11Cb16/2006-106, totiž bol návrh na začatie konania na splnenie povinnosti odporcom B. C. zaplatiť navrhovateľovi C. D. 311 783,20 Sk (10 349,93 €) zamietnutý s takýmto odôvodnením: „Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žaloba nebola podaná dôvodne. Na základe uznesenia Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 04.05.2006, č. k. 37Er 2570/2005-29 súd zastavil exekúciu oprávneného – žalobcu proti povinnému – žalovaný o zaplatenie 311.783,20 Sk s príslušenstvom z dôvodu, že vymáhaná suma s príslušenstvom bola žalobcovi zaplatená. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 18.05.2006. Vzhľadom na tú skutočnosť, že žalovaná suma s príslušenstvom bola v rámci exekučného konania vymožená a žalobcovi uhradená zanikol nárok žalobcu na plnenie a preto súd žalobu ako nedôvodnú v celosti zamietol.“ Z odôvodnenia tohto právoplatného rozhodnutia teda nevyplýva jednoznačný záver, či návrhom na začatie konania uplatnená pohľadávka (navrhovateľovi postúpená postupcom D. E.) vyplývala a ak áno, v akom rozsahu, zo záväzkového právneho vzťahu medzi pôvodným veriteľom a dlžníkom. Na zistenie základu a rozsahu pohľadávky súd (aj po oznámení zástupcu žalovaného, že vymáhaná pohľadávka v celom rozsahu aj s príslušenstvom bola vymožená v exekučnom konaní) chcel vykonať dokazovanie, za účelom ktorého pojednávanie aj odročil na neurčito (viď zápisnicu o pojednávaní zo 16. marca 2007). Na ďalšom pojednávaní konanom 29. mája 2007, po oznámení žalobcu, že súdu nemôže predložiť faktúry č. 0300138 a 03000195 (z ktorých ale vyvodzoval iba časť pohľadávky; poznámka dovolacieho súdu) a po zamietnutí jeho návrhu na vykonanie

dokazovania svedkom A. B., návrh na začatie konania v celom rozsahu zamietol z dôvodov vyššie uvedených. Majúc na zreteli uvedené, dovolací súd má za to, že otázka, či tu bola podľa hmotného práva povinnosť navrhovateľa 2/ plniť právnomu predchodcovi odporcu a v akom rozsahu, nebola v inom konaní riešená spôsobom, ktorá by bránila jej riešeniu ako otázky predbežnej v preskúmanom konaní o návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia.

12. Vzhľadom na vyššie uvedené treba prisvedčiť dovolacej námietke odporcu, že nemožno akceptovať argumentáciu odvolacieho súdu, že ak navrhovatelia 1/ a 2/ plnili na základe exekučného titulu, ktorý bol dodatočne zrušený, vzniklo mu bezdôvodné obohatenie, pretože odvolací súd nijak neposudzoval a nehodnotil otázku existencie jeho hmotnoprávneho nároku na zaplatenie pohľadávok z faktúr.

13. Vyššie uvedenému posúdeniu práv a povinností účastníkov nebráni ustanovenie § 61 Exekučného poriadku, ktoré svojou úpravou zákazu restitutio in integrum v exekučnom konaní sleduje iný účel a prioritizuje zásadne ochranu dobromyseľnosti tretej osoby, napr. vydražiteľa a nemôže sa dotýkať hmotnoprávných vzťahov vzniknutých z bezdôvodného obohatenia, pre vznik ktorého je bez významu, či bolo plnené dobrovoľne alebo na základe núteného výkonu rozhodnutia.

14. Vychádzajúc z toho, že dovolací súd v dovolacom prieskume zistil, že nebola správne vyriešená taká predbežná otázka, ktorá mala kľúčový význam pre posúdenie opodstatnenosti návrhu na začatie konania, zrušil dovolaním napadnutý výrok odvolacieho súdu vo veci samej a tiež na ňu nadväzujúci výrok o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2, prvá veta O. s. p.).

75.**R O Z H O D N U T I E**

Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam nie je iná než poľnohospodárska pôda, ktorej legálnu definíciu vo forme taxatívneho výpočtu obsahuje ustanovenie § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b/ zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam sú výlučne stavby zodpovedajúce tam uvedeným kritériám (bez pozemkov).

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2018 sp. zn. 7Cdo 169/2016)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Komárno (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 9. marca 2015 č. k. 9C/172/2006-955 I. zastavil konanie o vydanie nehnuteľností identifikovaných ako parcela č. F. – zastavané plochy a nádvoría o výmere 6.275 m² a parcela č. G. – ostatné plochy o výmere 257 m², oboch vedených katastrálnym odborom Okresného úradu P. pre obec a katastrálne územie A. ako parcely registra „C“ na LV č. X, II. zamietol žalobu požadujúcu vydanie ďalších v nej označených nehnuteľností, ohľadne ktorých bol v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie (žalobe v celom rozsahu vyhovujúci rozsudok zo 17. apríla 2012 č. k. 9C/172/2006-628 v spojení s opravným uznesením z 8. júna 2012 č. k. 9C/172/2006-671) zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie (bližšie por. výrok I. rozsudku Krajského súdu v Nitre – ďalej tiež „odvolací súd“ – z 29. januára 2014 sp. zn. 25Co/215/2012) a III. vyslovil, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. V rozsudku právne odôvodnenom ustanoveniami §§ 2 a 3, § 4 ods. 1 a §§ 5 a 6 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej tiež len „zákon č. 161/2005 Z. z.“) uzavrel, že nespornou bola vecná legitímácia na oboch stranách sporu (tzv. aktívna na strane žalobkyne pre jej status právneho subjektu i jej nástupníctvo vo vzťahu ku všetkým nehnuteľnostiam pozemkovoknižne zapísaným ako vlastníctvo útvarov rímskokatolíckej cirkvi dnes sa nachádzajúcich v Maďarsku, tzv. pasívna na strane žalovaného potom preto, že je osobou definovanou za povinnú príslušným ustanovením zákona č. 161/2005 Z. z.) aj existencia kvalifikovanej výzvy na vydanie nehnuteľností (z 5. septembra 2005) a žalovaný nepreukázal vlastné tvrdenia o zabratí sporných nehnuteľností podľa záborového zákona (č. 215/1919 Sb. z. a n.) a o vyplatení preberacej ceny. Spornou ostala len možnosť vydania nehnuteľností evidovaných v katastri inak ako orná pôda a záhrady a identifikovaných v odôvodnení rozsudku, čo sa týkalo 11 parciel v katastrálnom území K. (?), evidovaných ako zastavané plochy a nádvoría, ďalších 14 parciel v rovnakom katastrálnom území (?), evidovaných ako ostatné plochy a 3 parciel evidovaných ako vodné plochy (všetko parciel registra „C“, z ktorých ohľadne dvoch žalobkyňa žalobu čiastočne vzala späť), resp. aj 5 parciel registra „E“ evidovaných ako ostatné plochy a pretože spôsobilým predmetom vydania podľa zákona č. 161/2005 Z. z. sú len nehnuteľnosti tvoriace poľnohospodársku pôdu (s jej legálnou definíciou podanou v zákone č. 220/2004 Z. z.) a nie poľnohospodársky pôdny fond (ktorý právny názor bol vyslovený aj v rozhodnutí

odvolacieho súdu, čiastočne zrušujúcom prvý rozsudok prvoinštančného súdu) a žalobkyňa nepreukázala spochybnenie katastrálneho zápisu druhu pozemkov nespádajúcich do definície poľnohospodárskej pôdy, žaloba v tejto časti nebola dôvodnou.

2. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 20. apríla 2016 sp. zn. 25Co/459/2015 vyššie priblížený rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti zmenil uložením žalovanému povinnosti do 3 dní vydať a žalobkyni navrátiť vlastnícke právo ku všetkým 31 nehnuteľnostiam tvoriacim v čase jeho rozhodovania predmet konania (k 26 parcelám registra „C“ a 5 parcelám registra „E“, vo výroku rozsudku odvolacieho súdu identifikovaným číslom parcely, druhom a výmerou pozemku, údajmi o katastrálnom území, obci, katastrálnom úrade a čísle listu vlastníctva, ako aj o tom, že u parcel registra „C“ ide o parcely evidované na katastrálnej mape a u parcel registra „E“ naopak o parcely evidované na mape určeného operátu). Mal za to, že odvolanie žalobkyne je dôvodným a rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne nesprávny treba zmeniť, nakoľko z výsledkov dokazovania (odvolacím súdom čiastočne zopakovaného a doplneného o aktuálne listy vlastníctva č. 116, 701 a 507) vyplývalo, že všetky žalobkyňou požadované a v minulosti jej právnej predchodkyni odňaté nehnuteľnosti tvorili celok v podobe pôvodnej hospodárskej usadlosti, do ktorého okrem poľnohospodárskej pôdy patrili aj hospodárske budovy a iné stavby (čo potvrdzuje aj obsah prídellových listín, podľa ktorých u pridelovaných parcel nešlo len o role, lúky a pasienky, ale i o cestu, jarok, ochrannú hrádzu, cintorín – pasienok a pod.) a žalobkyňa preukázala (správou Obecného úradu Q. a prehľadom skutkového stavu na základe ohliadky v teréne, vypracovanom W.U., žiadnym nevzatým súdom prvej inštancie do úvahy), že v katastri evidovaný stav pri pozemkoch označených ako zastavané plochy a nádvoria, ostatné plochy a vodné plochy nezodpovedá stavu reálnemu a že u žiadnej z požadovaných nehnuteľností neexistuje reálna prekážka vydania (pretože buď ide tiež o poľnohospodársku pôdu, o pôvodné stavby patriace ešte právnej predchodkyni žalobkyne alebo o plochy slúžiace zavlažovaniu a odvodňovaniu či súvisiacemu hospodárskemu využitiu ako prístupové cesty či odstavné plochy), na čom nič nemení ani stav vlastníctva fyzickej osoby odchylnej od strán sporu (M.N.) k pôvodným hospodárskym budovám ležiacim na troch z požadovaných parcel (keďže predmetom vydania nie sú stavby, ale pozemky, ktorých vlastníkom dotýčny nikdy nebol). Úmyslom zákonodarcu pri prijímaní zákona dopadajúceho na posudzovaný právny vzťah totiž podľa odvolacieho súdu nebolo zúžiť rozsah vydania, ale umožniť uplatnenie reštitučných nárokov cirkví a náboženských spoločností v novej lehote, aby tak mohli prísť k odstráneniu skoršej disproporcie medzi nárokmi týchto osôb (na jednej strane) a fyzických osôb (na strane druhej).

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu (ako celku) podal dovolanie žalovaný (ďalej tiež „dovolateľ“) s návrhom na zrušenie rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. V dovolaní smerujúcom proti zmeňujúcemu rozsudku a prípustnom zo zákona (§ 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“) namietal postihnutím konania inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), ako aj spočinením rozhodnutia na nesprávnom právnom posúdení veci (odsek c/ ostatného spomenutého ustanovenia). Inou vadou konania s následkom v podobe nesprávneho rozhodnutia vo veci je podľa neho len formálne doplnenie, resp. zopakovanie dokazovania odvolacím súdom, z ktorého navyše záver o spôsobilosti sporných pozemkov byť predmetom vydania vyvodit' nejde. Vyjadrenie geodeta R. K. totiž reálne poľnohospodárske využitie sporných pozemkov nepotvrdzuje, ale je naopak preukazom správnosti v katastri zapísaného druhu pozemkov a takto vyvrátiť hodnovernosť a záväznosť údajov evidovaných v katastri (§ 70 zákona č. 162/1995 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení) nemôže, čo podobne platí u listov vlastníctva (preukazujúcich opak tvrdeného odvolacím súdom a síce, že žiaden zo sporných pozemkov definíciu poľnohospodárskej pôdy nenapĺňa). Odvolací súd okrem toho pochybil aj nevysvetlením rozporu svojho rozsudku so skorším zrušujúcim rozhodnutím v tejto veci, resp. neobjasnil dôvody ústupu od pomerne kategoricky formulovaného

právneho názoru o nemožnosti vydania iných pozemkov než poľnohospodárskej pôdy. Nesprávnosť právneho posúdenia veci potom podľa dovolateľa tkvie predovšetkým v nespôsobilosti sporných pozemkov byť predmetom vydania a navrátenia vlastníctva podľa zákona č. 161/2005 Z. z. Tento zákon totiž taxatívnym spôsobom (vo forme úplného výpočtu) vymedzil nehnuteľnosti, ku ktorým sa vlastnícke právo navracia a ak tieto zadefinoval ako poľnohospodársku pôdu, tou nie sú pozemky evidované v katastri inak ako spôsobom predpokladaným v § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. Aj predmetom úpravy zákona č. 282/1993 Z. z. (o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, ďalej tiež len „zákon č. 282/1993 Z. z.“) ako osobitného predpisu, na ktorý odkazuje i zákon č. 161/2005 Z. z., je podobne ako u všetkých reštitučných predpisov zmiernenie následkov len niektorých majetkových krívd a s prihliadnutím na takýto účel i cieľ reštitučného zákonodarstva je vylúčené, aby skutočnú vôľu zákonodarcu extenzívnym výkladom zákona popieral a účelovo nahrádzal súd. Nesprávnym (v dôsledku nenáležitého gramatického výkladu) je tiež záver odvolacieho súdu o nenavracaní vlastníctva k pozemkom len v prípade ich zastavania stavbami vymenovanými v § 6 písm. b/ zákona č. 161/2005 Z. z., keďže tam uvedené obmedzenie (v časti vety za bodkočiarkou) platí len na pozemky priľahlé k pozemkom zastavaným akoukoľvek stavbou (ktorej charakter tak nerozhoduje). Záver odvolacieho súdu o tom, že účelom využitia všetkých sporných pozemkov je poľnohospodárska výroba alebo činnosti s ňou súvisiace, nemá vôbec oporu vo vykonanom dokazovaní, obdobne ako právny záver, podľa ktorého predmetom vydania má byť všetok majetok odňatý cirkvi (z dôvodov uvedených vyššie priamo odporujúci rozhodnej úprave). Ak by podľa dovolateľa odvolací súd skutočne analyzoval obsah ním zadovážených listov vlastníctva, nemohlo by mu uniknúť, že na jednom z pozemkov bol zriadený cintorín a je tu zákonná prekážka vydania podľa § 6 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z., u ďalších sú iné prekážky vydania podľa § 6 písm. b/ a e/ zákona a napokon dovolaním napadnutý rozsudok je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou súdov v príslušnej oblasti, reprezentovanou rozsudkami trnavských a bratislavských súdov označenými v dovolaní.

4. Žalobkyňa navrhla dovolanie zamietnuť, majúc za to, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vadami mu vytýkanými netrpí. Ani z prvého rozsudku odvolacieho súdu v tejto veci nevyplýva absolútne odmietnutie reštitučného nároku u pozemkov evidovaných v katastri ako zastavané plochy a nádvorí, vodné plochy a ostatné plochy, ale len predčasnosť prvého rozsudku súdu prvej inštancie v takejto časti so zreteľom k nezisteniu, či takéto pozemky nenapĺňajú definíciu niektorého z predmetov vydania podľa § 2 ods. 1 písm. a/ až d/ zákona č. 161/2005 Z. z., pričom doplneným dokazovaním podľa názoru žalobkyne takáto ich podraditeľnosť pod pojem poľnohospodárska pôda (hoc aj v širšom význame takéhoto pojmu) preukázaná bola. Zásada viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu podľa § 226 O. s. p. platí len pre súd prvého stupňa (dnes inštancie – pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo dovolací súd“) a nie aj pre odvolací súd, ktorý si v tejto veci navyše priestor pre zmenu rozsudku súdu prvej inštancie zjednal tým, že v potrebnom rozsahu zopakoval, resp. doplnil dokazovanie; argumentovala tiež žalobkyňa, ktorá na podporu názoru vysloveného v dovolaní napadnutého rozsudku naopak poukázala na viacero rozsudkov rovnakého odvolacieho súdu (Krajského súdu v Nitre), vyslovujúcich právny názor totožný s tým zaujatým v prejednávanej veci, odcitovala podľa nej významné pasáže z dovolaní napadnutého rozsudku a zdôraznila, že pri uzákonení aj možnosti dosiahnutia zmeny zápisu druhu pozemku v katastri (z „iného“ pozemku na poľnohospodársky) aj postupu, ako toto dosiahnuť (odkaz na § 9 ods. 3 zákona č. 220/2004 Z. z.) nemožno pre účely reštitúcií striktne vychádzať len z legálnej definície poľnohospodárskej pôdy.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., dnes už i v znení zákona č. 87/2017 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd, pristupujúci k rozhodovaniu v tejto veci až po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj

na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základného princípu C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, ale neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

6. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O. s. p.) proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu na to principiálne oprávnenou osobou (žalovaným ako účastníkom konania – dnes a ďalej len stranou sporu, ktorá v dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu v konaní zaznamenala procesný neúspech), reprezentovanou zamestnankyňou s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa (v čase podania dovolania podľa § 241 ods. 1 vety druhej O. s. p., dnes podľa § 429 ods. 1 a ods. 2 písm. b/ C. s. p.), preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p., časť vety pred bodkočiarkou) predovšetkým z pohľadu prípustnosti dovolania. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je prípustné a treba ho považovať i za dôvodné.

7. Rozhodná právna úprava (platná a účinná v čase začatia dovolacieho konania v tejto veci) umožňovala napadnutie (dovolaním) právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudkom odvolacích súdov upravovali ustanovenia § 237 ods. 1 a § 238 O. s. p.

8. Z ustanovenia § 238 O. s. p. vyplývalo, že dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (odsek 1); rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (odsek 2); resp. tiež rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (odsek 3).

9. U dovolania žalovaného v tejto veci ide práve o prvý z vyššie vymenovaných prípadov, teda o prípad prípustnosti dovolania z dôvodu, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil, tým zo strany v prvej inštancii úspešnej urobil neúspešnú, a preto tejto strane procesné právo platné a účinné v rozhodnom čase priznávalo (bez ďalšieho) opravný prostriedok spôsobilý zvrátiť pre ňu neuspokojivý výsledok konania v druhej (inak konečnej) inštancii.

10. Dovolaciemu súdu následne ostávalo posúdiť správnosť dovolaním napadnutého rozsudku z hľadiska či rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.). Za nesprávne právne posúdenie veci pritom ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu považuje omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo použitím správneho právneho predpisu za stavu jeho nesprávneho výkladu alebo nesprávnej aplikácie (uplatnenia).

11. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľovi treba prisvedčiť v tom, že právny záver odvolacieho súdu o podraditeľnosti všetkých nehnuteľností tvoriacich predmet konania v čase jeho rozhodovania pod úpravu z ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. nejde považovať za správny.

12. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria a/ poľnohospodársku pôdu (odkaz poznámkou č. 2 na zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ďalej len „zákon č. 220/2004 Z. z.“), b/ hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej hospodárskej usadlosti, c/ lesný pôdny fond (odkaz poznámkou č. 3 na zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov, po prijatí zákona č. 161/2005 Z. z. a to s účinnosťou od 1. septembra 2005 inak nahradený zákonom č. 326/2005 Z. z.), hospodárske stavby a ostatné stavby súvisiace s ním a d/ podiely spoločnej nehnuteľnosti (odkaz poznámkou č. 4 na zákon č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločnostiach v znení zákona č. 217/2004 Z. z., prvý z nich – podobne ako všetky zákony z rokov 1993 až 1996, teda po dobu 4 rokov po zániku niekdajšej československej federácie a takto aj po zúžení okruhu troch zákonodarných zborov bývalého spoločného štátneho útvaru na jediný orgán so zákonodarnou právomocou – označovaný za zákon Národnej rady Slovenskej republiky).

13. Podľa § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. na účely tohto zákona (a sprostredkované cez už vyššie citovanú poznámku v zákone č. 161/2005 Z. z. tiež na účely takéhoto zákona) sa rozumie poľnohospodárskou pôdou produkčne potenciálna pôda evidovaná v katastri nehnuteľností [odkaz poznámkou č. 1 na zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov] (ďalej len "kataster") ako orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady a trvalé trávne porasty.

14. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 220/2004 Z. z. orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy z vlastného podnetu alebo na žiadosť vlastníka alebo užívateľa rozhodne o zmene druhu pozemku, ak je pochybnosť o tom, či pozemok je, alebo nie je poľnohospodárskou pôdou a podľa odseku 2 písm. b/ rovnakého ustanovenia predmetom rozhodovania podľa odseku 1 sú (o. i.) pozemky, ktoré vplyvom prírodných procesov zmenili vlastnosti a charakter pôdneho profilu tak, že zodpovedajú charakteru poľnohospodárskej pôdy, ale sú v katastri evidované ako ostatná plocha, vodná plocha alebo zastavaná plocha a nádvorie; pri rozhodovaní orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy prihliada na odborné stanovisko pôdnej služby.

15. Účelom zákona č. 161/2005 Z. z. ako v poradí tretieho reštitučného zákona, týkajúceho sa majetku cirkví a náboženských spoločností v podmienkach Slovenskej republiky, podobne ako účelom oboch jeho predchodcov (1. zákona č. 298/1990 Zb. o úprave niektorých majetkových vzťahov rehoľných rádov a kongregácií a arcibiskupstva olomouckého v znení zákona č. 338/1991 Zb. a 2. už dovolaním žalovaného spomínaného zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam, tohto v znení zákonov č. 97/2002 Z. z. a 125/2016 Z. z.) je náprava niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam vrátane nižších organizačných zložiek takýchto právnických osôb s vlastnou právnou subjektivitou v období vyznačujúcim sa potláčaním práv nielen týchto osôb.

16. Okrem toho, že prvý z takýchto zákonov a ďalšie dva pristúpili odlišne k zadefinovaniu nimi pokrývaných rozhodných období (prvý ho vymedzil len veľmi všeobecne za pomoci výrazu „v päťdesiatych rokoch“ ako výsek až neskôr uzákonenej doby neslobody, ktorou je podľa § 1 rovnomeného zákona č. 480/1991 Zb. obdobie rokov 1948 až 1989; kým druhý a tretí naopak rozhodné obdobie rozšírili aj na skoršie obdobie od 8. mája 1945, resp. u židovských náboženských obcí už od 2. novembra 1938 a pridali i nový koncový referenčný deň 1. januára 1990), odlišná bola tiež technika reštitúcie aj určenie rozsahu majetku predstavujúceho predmet reštitúcií. U zákona č. 298/1990 Zb. k reštitúcii došlo priamo rozhodnutím zákonodarného zboru (Federálneho zhromaždenia ČSFR) o vyhlásení zákonom vymedzeného nehnuteľného majetku,

resp. i hnutel'ného majetku (§ 1 a prílohy 1 až 3 zákona), za vlastníctvo zákonom taktiež výslovne označených oprávnených osôb. Zákony č. 282/1993 Z. z. a č. 161/2005 Z. z. naopak ustanovili i pre iné reštitúcie zaužívaný postup vydávania majetku a jeho navracania oprávneným osobám na základe reštitučných výziev, najmä ale každý z nich pojal odchyľne rozsah majetku majúceho byť navracaného oprávneným osobám.

17. Kým zákon č. 282/1993 Z. z. nepochybne dost' široko zakotvil, že predmetom vrátenia majetku podľa tohto zákona sú nehnuteľné veci a hnutel'né veci s určenými výnimkami (§ 1 ods. 1 a 2 a § 7 zákona) a nad takto ustanovený rámec zdôraznil, že predmetom vrátenia sú aj pozemky, ktoré sú súčasťou lesného pôdneho fondu v národnom parku, pričom s pozemkami sa vydávajú aj hospodárske budovy a ostatné stavby slúžiace lesnej výrobe, nachádzajúce sa v rozhodujúcom období na týchto pozemkoch, bez ohľadu na neskoršiu zmenu ich skutočného využitia (všetko mimo akúkoľvek pochybnosť podraditeľné pod pojem nehnuteľné veci – pozn. najvyššieho súdu); zákon č. 161/2005 Z. z. bol v tomto smere evidentne zdržanlivejší, keď za predmet reštitúcie označil len veci nehnuteľné, taktiež s určenými výnimkami (§ 1 a § 6 zákona) a i u takýchto vecí ešte možnosť navrátenia vlastníctva podmienil splnením určitých ich charakteristík (§ 2 zákona).

18. Neobstojí preto názor odvolacieho súdu, že úmyslom zákonodarcu pri prijatí zákona č. 161/2005 Z. z. nebolo (rozumej v porovnaní so zákonom č. 282/1993 Z. z.) zúžiť rozsah vydania a rozporným s rozhodnou právnou úpravou je tiež ďalší názor, podľa ktorého predmetom vydania má byť všetok majetok odňatý cirkvi v rozhodnom období, najmä v prípade, že tvoril pôvodnú hospodársku usadlosť (úvodný odsek strany 19 rozsudku odvolacieho súdu na č. l. 1042 spisu). Nielenže totiž pre všetky zhora približované a aj pre ostatné reštitučné zákony je (bez ohľadu na vyjadrenie *expressis verbis*) príznačným (pri vymedzovaní rozsahu odstraňovania v minulosti spôsobených majetkových krívd) adjektívum „niektoré“ (ktoré celkom zjavne nejde interpretovať inak ako „nie všetky“), ťažko ale inak než súhlasiť i s tou námietkou z dovolania v prejednávanej veci, podľa ktorej výklad rozhodnej úpravy prijatý odvolacím súdom tu bol v priamom rozpore s jej doslovným znením (*contra legem*) bez toho, aby existovalo uspokojivé vysvetlenie dôvodov pre takýto postup.

19. Odvolaciemu súdu pritom okrem faktického zotretia rozdielov medzi vyššie približeným pojmom poľnohospodárska pôda a skorším nepochybne širším, legislatívou však opusteným pojmom poľnohospodársky pôdny fond (definovaným v minulosti v § 2 ods. 1 zákona SNR č. 307/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení tak, že ho tvoria poľnohospodárske pozemky, ktoré sú v katastri nehnuteľností členené na ornú pôdu, chmeľnice, vinice, záhrady, ovocné sady a trvalé trávne porasty a že do poľnohospodárskeho pôdneho fondu patria aj pozemky, ktoré slúžia na zabezpečenie účelu využívania jednotlivých druhov pozemkov) a ďalšieho nerozlišovania medzi paralelne v zákone č. 161/2005 Z. z. používanými pojmami poľnohospodárska pôda a lesný pôdny fond uniklo i to, že ním použitá argumentácia na podporu možnosti vydania aj pozemkov zastavaných stavbami vo vlastníctve tretej osoby, opierajúca sa o stále platnú tuzemskú negáciu rímskoprávnej zásady „*superficies solo cedit*“, podľa ktorej stavby nie sú súčasťou pozemku (tu por. § 120 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) je v skutočnosti zvolenému spôsobu rozhodnutia na neprospech, keď aj § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. v oboch častiach prichádzajúcich tu do úvahy (písmená a/ a b/ ustanovenia) rozlišuje medzi poľnohospodárskou pôdou, teda pozemkami (písmeno a/) a hospodárskymi budovami a inými stavbami patriacimi k pôvodnej hospodárskej usadlosti, čiže stavbami (písmeno b/). Náležitou a najširšou možnou interpretáciou takejto úpravy by tak šlo dospieť nanajvýš k záveru o možnosti vydania len pozemkov reprezentujúcich poľnohospodársku pôdu a stavieb patriacich k pôvodnej hospodárskej usadlosti, v tomto prípade ale bez nimi zastavaných pozemkov, pokiaľ by do definície poľnohospodárskej pôdy nespadali.

20. Ani záver odvolacieho súdu o preukázaní opaku hodnovernosti a záväznosti údajov

katastra nehnuteľností o druhu sporných pozemkov podľa dovolacieho súdu nemožno považovať za správny. Bez ohľadu na možnosť polemiky o tom, či uspokojivým dôkazom opaku uvedeného v katastri (vo verejných listinách) môže byť prehľad skutkového stavu na základe ohliadky v teréne vypracovaný geodetom na žiadosť jednej zo sporových strán totiž podľa § 70 ods. 2 vety druhej katastrálneho zákona záväznými nie sú údaje o druhoch pozemkov evidovaných ako parcely registra „E“ (v ktorom prípade by vyvracanie hodnovernosti údajov uvedených v katastri bolo jednoduchšie, u sporných parciel v prejednávanej veci by sa ale nezaobišlo bez ich rozčlenenia na vodné a iné plochy), predovšetkým ale nástrojom riešenia nesúladu medzi údajmi katastra a skutočným stavom, využiteľným aj bez vyvinutia aktivity evidovaného vlastníka nehnuteľností je postup normovaný v ustanovení § 10 zákona č. 220/2004 Z. z. (umožňujúci zmenu „kvalifikácie“ poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodársku aj opačne, pričom za inú než poľnohospodársku pôdu zákon č. 220/2004 Z. z. považuje tiež ostatnú plochu, vodnú plochu a zastavanú plochu a nádvorie, teda všetky druhy sporných pozemkov z prejednávanej veci) a z ničoho nevyplývalo, žeby takýto postup ktokoľvek inicioval. Prijat' pritom nejde obavu žalobkyne z jej vyjadrenia k dovolaniu, podľa ktorej účelové zmeny druhov pozemkov zapísaných v katastri by mohli byť na ujmu uplatňovaniu reštitučných nárokov, keďže za rozhodujúci tu treba považovať stav v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 161/2005 Z. z., pot'ážne stav v čase urobenia tzv. reštitučnej výzvy a všetky prípadné zmeny, o ktoré by sa usilovalo v neskoršom čase, by bolo nutné posudzovať cez prizmu dodržania účelu zákona, o ktorý tu ide.

21. Odvolací súd sa nevyporiadal s tým, že na jednom z pozemkov má byť zriadený cintorín (kde samozrejme predmetom dokazovania musí byť čas jeho zriadenia, keďže prekážkou vydania podľa § 6 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z. je len zriadenie po prevode pozemku alebo jeho prechode do vlastníctva štátu a v prejednávanej veci ostalo sporným, či parcela spomínaná v úvode strany 15 rozsudku odvolacieho súdu ako cintorín – pasienok je totožná s parcelou č. X uvádzanou v takomto rozsudku, príslušnom liste vlastníctva i dovolaní žalovaného) a že u iných pozemkov by mali byť iné prekážky vydania podľa písmen b/ a/ ustanovenia, o ktorom tu je reč.

22. Už uvedené je preto možné zhrnúť tak, že spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 161/2005 Z. z. nie je iná než poľnohospodárska pôda, ktorej legálnu definíciu vo forme taxatívneho (úplného a uzavretého) výpočtu obsahuje ustanovenie § 2 písm. b/ zákona č. 220/2004 Z. z. Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b/ zákona č. 161/2005 Z. z. sú potom výlučne stavby zodpovedajúce tam uvedeným kritériám (bez pozemkov).

23. Dovoláním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu prezentujúci opačný právny názor tak bol (pominúc na tomto mieste pretrvávajúce medzery v skutkových zisteniach) rozhodnutím spočínuvším na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolaciemu súdu preto neostávalo iné, než takýto rozsudok podľa § 449 ods. 1 a § 450 C. s. p. zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dôvod na postup podľa odseku 2 prvého z ostatných uvádzaných ustanovení tu nebol, keďže nesprávnosť právneho posúdenia sa týkala len rozhodnutia odvolacieho súdu a náprava zrušením len jeho iný než práve uvedený postup vylučuje.

76.**R O Z H O D N U T I E**

Rozhodnutím, ktorým súd vyhovie žalobe podielového spoluvlastníka o jeho návrhu v zmysle druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nenahradzuje prejav vôle druhého spoluvlastníka, s ktorým žalobca nedosiahol dohodu o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou.

Prípustnosť žaloby podanej podľa tohto ustanovenia nie je podmienená preukázaním naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c/ Civilného sporového poriadku.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17.júna 2019 sp. zn. 8Cdo 127/2018)

Z o d ô v o d n e n i a :

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. októbra 2016, č. k. 8C/433/2015-79 určil, že žalobca je oprávnený vybudovať a viesť všetky inžinierske siete (vodovodná prípojka, splašková kanalizácia, domová prípojka plynu STL a elektrická prípojka) k pozemkom CKN parc. č. X orná pôda o výmere 884 m² a CKN parc. č. X orná pôda o výmere 53 m², zapísaných na LV č. X pre k. ú. Y, a to cez pozemok CKN parc. č. Y orná pôda o výmere 179 m² a pozemok CKN parc. č. Y zastavané plochy a nádvorja o výmere 8 m², zapísaných na LV č. Y k. ú. X. Žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca je výlučným vlastníkom pozemkov CKN parc. č. X a parc. č. Y. Žalobca a žalovaná, každý v 1/2, sú podielovými spoluvlastníkmi CKN parc. č. Z. Podľa predloženého plánu (č. l. 8 spisu) CKN parc. č. X tiahleho tvaru tvorí prístupovú cestu k CKN parc. č. Z a parc. č. Y. Žalobca ako účastník komunikácie s dodávateľmi SPP Distribúcia, SSE Distribúcia, Sevak, a.s., (č. l. 7, 9 - 18 spisu) zariad'oval napojenie parc. č. X na inžinierske siete. Na stavebnom úrade – Mesto X, odbor stavebný a životného prostredia (č. l. 19 spisu) ohlásil drobnú stavbu inžinierskych sietí a bol adresátom výzvy tohto stavebného úradu z 20. augusta 2015 (č. l. 21 spisu) na predloženie súhlasu žalovanej ako spoluvlastníčky parc. č. X, s tým, že ak tento súhlas nedoplní, stavebný úrad nebude môcť posúdiť žiadosť žalobcu a ohlásenie bude pokladať za bezpredmetné. Žalobca listom z 25. augusta 2015 (č. l. 23 spisu) vyzval žalovanú na udelenie súhlasu so stavbou inžinierskych sietí. Žalovaná so zavedením inžinierskych sietí nesúhlasila. Svoj nesúhlas odôvodnila námietkami proti zmenám v zapísaných vlastníckych právach a tým, že prístupová komunikácia bola zavŕšením stavebnej činnosti na dome, ktorý vlastní, nebola svojimi parametrami konštruovaná na záťaž, vjazd a výjazd nákladných áut. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že žalované určenie spôsobu užívania spoločnej veci je vhodné, keď spoločný pozemok parc. č. X môže slúžiť na vybudovanie inžinierskych sietí k pozemkom CKN parc. č. Y a CKN parc. č. Z k. ú. X vo vlastníctve žalobcu, a potenciálne aj k ďalším rodinným domom v susedstve predmetného pozemku. Uviedol, že žalobca a žalovaná sú spoluvlastníkmi parc. č. X ako prístupovej cesty, a povahe veci zodpovedá, aby si nebránili v stavbe inžinierskych sietí cez tento pozemok, na ktoré majú byť napojené ďalšie pozemky v susedstve. V závere svojho rozhodnutia zdôraznil, že týmto rozsudkom nenahrádza rozhodnutie, ktoré je zo zákona oprávnený vydať iba príslušný stavebný úrad. Za daného skutkového stavu však pokladal tento rozsudok za primeranú náhradu súhlasu žalovanej ako spoluvlastníčky pre účely stavebného konania, tak ako to žiadal stavebný úrad vo výzve adresovanej žalobcovi z 20. augusta 2015. Napokon súd žalovanú nepovažoval za vecne legitimovanú na spochybňovanie nadobudnutia vlastníckeho

práva žalobcu k susediacim pozemkom, keď podľa dostupných informácií toto vlastníctvo nebolo predmetom žiadneho prebiehajúceho súdneho konania. Dôvody nesúhlasu žalovanej s hospodárením spoločnej veci boli stavebno - technického charakteru, a preto sa nimi mohol zaoberať stavebný úrad pri samotnej realizácii stavby. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie žalobe vyhovel a o trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 1. februára 2018 sp. zn. 9Co/301/2017 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Odvolací súd, po zopakovaní a doplnení dokazovania, dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené podmienky na potvrdenie (§ 387 ods. 1 C. s. p.), ani na zrušenie (§ 389 ods. 1 C. s. p.) napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie. Mal za to, že medzi stranami sporu išlo o vyriešenie konkrétnej nezhody spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou (§ 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Uviedol, že rozhodnutie súdu podľa ust. § 139 ods. 2 veta druhá Občianskeho zákonníka má konštitutívny charakter, čo znamená, že z hľadiska hmotného práva je tou skutočnosťou, s ktorou je spojený vznik, zmena alebo zánik hmotnoprávneho vzťahu s účinkami ex nunc, pretože až na jeho základe nastane žiadaná zmena právneho stavu. Z výroku rozsudku podľa tohto ustanovenia, t. j. nie z odôvodnenia (§ 228 ods. 1 C. s. p.), preto musí byť zrejmé, že sa ním nahrádza to, čo chýba na dosiahnutie dohody, ktorú chce žalobca v rámci hospodárenia so spoločnou vecou dosiahnuť. Ide teda o nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka, ktorý ho odmieta urobiť. Takýto rozsudok nemožno dosiahnuť žalobou o určenie (či už podľa § 80 písm. c/ O. s. p., resp. § 137 písm. c/ C. s. p.), pretože rozsudok, ktorým by bolo žalobe takto vyhovené, by bol rozhodnutím deklaratórnej povahy, pri ktorom judikované práva a povinnosti nastupujú už vznikom hmotnoprávneho nároku pred rozhodnutím, t. j. s účinkami ex tunc, a preto takáto žaloba nezodpovedá požiadavke zákona podľa citovaného ustanovenia. Nesúhlasil s námietkou žalovanej ohľadne neplatného nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcom k susediacim pozemkom. Odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil, nakoľko rozhodnutie vo výroku nebolo vecne správne a relevantné dôvody na jeho zrušenie neboli zistené. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p. s použitím § 396 ods. 2 C. s. p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Mal za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Túto žalobca vymedzil tak, „*či je prípustnosť žaloby žalobcu/podielového spoluvlastníka podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka podmienená tým, že sa ňou žalobca musí domáhať nahradenia prejavu vôle druhého podielového spoluvlastníka, ktorý odmieta udeliť žalobcovi súhlas pre rozhodnutie o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou*“. Podľa žalobcu odvolací súd túto právnu otázku vyriešil nesprávne. Uviedol, že sa domáhal vydania rozhodnutia, na základe ktorého by bol oprávnený viesť cez spoločnú vec (pozemok) inžinierske siete k pozemkom vo svojom výlučnom vlastníctve. Išlo teda o žalobu podanú podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Výsledkom takejto žaloby je preto výrok rozsudku, v ktorom súd rozhodne o konkrétnom hospodárení/spôsobe užívania spoločnej veci. Súd vo výroku svojho rozhodnutia preto výslovne nenahrádza chýbajúci prejav vôle spoluvlastníka, nakoľko nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka nie je možné považovať za rozhodnutie súdu o hospodárení so spoločnou vecou. Ak by odvolací súd zamietol žalobu s odôvodnením, že táto bola tzv. určovacou žalobou podľa § 137 písm. c/ C. s. p., nepochybne vec nesprávne právne posúdil. Pokiaľ žalobca v žalobe skutkovo aj právne precízne vymedzil rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých sa domáhal vydania rozhodnutia podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, odvolací súd nebol viazaný formuláciou jeho petitu a mohol vydať rozhodnutie, ktoré by podľa jeho právneho názoru bolo v súlade so zákonom. Aj napriek uvedenému však odvolací súd podanú žalobu zamietol.

4. Žalovaná navrhla podané dovolanie zamietnuť. Uviedla, že žalobca od počiatku na rozhodnutí s navrhovaným petitom nemal naliehavý právny záujem, pretože toto rozhodnutie žiadnym spôsobom neupravuje vzťahy medzi stranami sporu, nerieši medzi nimi sporné otázky, nenahrádza súhlas žalovanej s vybudovaním inžinierskych sietí na spoločnom pozemku a v konečnom dôsledku nerieši ani stanovisko stavebného úradu k ohláseniu žalobcu. Oprávnenie žalobcu vybudovať siete tak závisí od stavebného úradu a nemôže vyplývať zo súdneho rozhodnutia. Hoci by rozhodnutie pôsobilo výlučne inter partes, t. j. nemohlo by nahradiť rozhodnutie správneho orgánu, ako také by nevyriešilo spor medzi sporovými stranami, pretože ak by aj v zmysle návrhu žalobcu súd rozhodol o tom, že je žalobca oprávnený vybudovať inžinierske siete, v skutočnosti by takým súdnym rozhodnutím právo žalobcu vybudovať siete nemohlo byť založené. Na takom určení tak žalobca nemá naliehavý právny záujem. Súd nemôže o žalobe na určenie, že žalobca je oprávnený vybudovať v žalobe konkretizované inžinierske siete rozhodnúť tak, že nahradí súhlas žalovanej s ich vybudovaním na spoločnom pozemku.

5. Žalobca v replike k vyjadreniu žalovanej uviedol, že inžinierske siete k pozemkom v jeho výlučnom vlastníctve nie je objektívne možné viesť inak, ako cez spoločné pozemky. Žalovaná mu preto svojím postupom fakticky znemožnila, aby užíval pozemky v jeho výlučnom vlastníctve na účel, na ktorý sú určené podľa platného územného plánu. Postup žalovanej je nepochopiteľný, pretože ona k svojmu rodinnému domu cez spoločné pozemky inžinierske siete vedie. Žalobca podal žalobu, ktorá smerovala k vydaniu rozhodnutia podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Rozhodnutie o hospodárení so spoločnou vecou preto nie je možné stotožňovať s rozhodnutím, ktorým sa nahrádza prejav vôle druhého spoluvlastníka.

6. Žalovaná v duplike uviedla, že žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete na spoločnom pozemku. Žalobca tak podal určovaciu žalobu, ktorou sa domáhal určenia spôsobu užívania spoločnej veci a v súčasnosti argumentuje tým, že danou určovacou žalobou mal na mysli žalobu podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a aj dôvodné.

8. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C. s. p.

9. V zmysle § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C. s. p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

11. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

12. V civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podania dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

13. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana sporu, zastúpená (§ 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.). Dovoláním, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 C. s. p.) žalobca napáda rozsudok odvolacieho súdu zmeňujúci rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej.

14. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., z ktorého ustanovenia žalobca prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

15. Žalobca v dovolaní uvádza, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci v takej právnej otázke, ktorá nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu dosiaľ vyriešená. Tvrdí, že odvolací súd dospel k nesprávnemu záveru, že žaloba podaná podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka musí smerovať k nahradeniu prejavu vôle žalovaného spoluvlastníka, pretože rozhodnutie vydané v takomto type konania nemôže nahradiť napr. rozhodnutie stavebného úradu, či iného orgánu. Z výroku rozsudku musí byť preto zrejmé, že sa ním nahrádza to, čo chýba na dosiahnutie dohody, ktorú chce žalobca v rámci hospodárenia so spoločnou vecou dosiahnuť. Ide teda o nahradenie chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka, ktorý ho odmieta urobiť. Takýto rozsudok však nemožno dosiahnuť žalobou o určenie, v prípade ktorej, má rozsudok deklaratórne účinky. Žalobca sa tak mal domáhať svojich práv žalobou o nahradenie prejavu vôle žalovanej a nie určovacou žalobou, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete na spoločnom pozemku. Rozhodnutie o tejto otázke prináleží iba príslušnému stavebnému úradu. Podľa názoru žalobcu bude v dovolacom konaní potrebné vyriešiť právnu otázku, dosiaľ dovolacím súdom neriešenú, a to otázku: „*či je prípustnosť žaloby žalobcu/podielového spoluvlastníka podľa druhej vety § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka podmienená tým, že sa ňou žalobca musí domáhať nahradenia prejavu vôle druhého podielového spoluvlastníka, ktorý odmieta udeliť žalobcovi súhlas pre rozhodnutie o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou*“. V ďalšom bolo preto potrebné posúdiť, či ide o otázku, ktorú už dovolací súd v minulosti vyriešil. Najvyšší súd v tejto súvislosti uvádza, že mu nie sú známe žiadne rozhodnutia (stanoviská) najvyššieho súdu, ktoré by sa predmetnou otázkou v minulosti zaoberali.

16. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie i dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce v tejto otázke na nesprávnom právnom posúdení veci).

17. Odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bolo vyhovené žalobe, nakoľko sa ňou žalobca nedomáhal nahradenia chýbajúceho prejavu vôle spoluvlastníka (žalovanej) pri rozhodovaní o hospodárení so spoločnou vecou (s konštitutívnymi účinkami súdneho rozhodnutia), ale sa domáhal určenia, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete

na spoločnom pozemku, ktorý rozsudok môže mať iba deklaratórne účinky, pričom takéto rozhodnutie prináleží iba príslušnému stavebnému úradu. Odvolací súd teda svoje rozhodnutie vo veci založil na právnom názore, že žalobou podanou podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa možno domáhať nahradenia prejavu vôle spoluvlastníka, a táto nemôže mať charakter žaloby určovacej.

18. Podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, o hospodárení so spoločnou vecou rozhodujú spoluvlastníci väčšinou počítanou podľa veľkosti podielov. Pri rovnosti hlasov, alebo ak sa väčšina alebo dohoda nedosiahne, rozhodne na návrh ktoréhokoľvek spoluvlastníka súd.

19. Dovolací súd súhlasí s názorom odvolacieho súdu, že rozhodnutie súdu o žalobe podanej podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka má konštitutívny charakter a jeho zmyslom je vyriešenie konkrétnej nezhody spoluvlastníkov o hospodárení so spoločnou vecou. Súd však pri jej riešení nie je viazaný konkrétnym návrhom riešenia navrhnutým žalujúcim spoluvlastníkom potiaľ, že by sa od tohto návrhu nemohol odchyliť. Zmyslom rozhodnutia vydaného v režime § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka je umožniť súdu voľbu takého riešenia vo vzťahu ku konkrétne vzniknutej nezhode o hospodárení, ktoré vyrieši vzniknutý spor medzi spoluvlastníkmi, ku ktorého riešeniu nebolo možné dospieť dohodou ani uplatnením princípu tzv. majority. Spôsob zvoleného riešenia súdom však musí rešpektovať o akú konkrétnu nezgodu spoluvlastníkov pri hospodárení so spoločnou vecou šlo a k akému konkrétnemu výkonu spoluvlastníckych práv sa nepodarilo uzavrieť dohodu rovnodielných podielových spoluvlastníkov, nakoľko vo vzťahu ku konkrétnej nezhode je súd povolaný zaujať príslušné riešenie, prostredníctvom ktorého bude vzniknutá spoluvlastnícka nezghoda odstránená; v tomto smere je potom viazaný v žalobe označenými rozhodujúcimi skutočnosťami, ktoré vymedzujú obsah tejto nezhody, resp. skutkovými zisteniami uskutočnenými v priebehu konania. V nadväznosti na tieto zistenia je potom nutné posudzovať, aký spôsob riešenia prichádza do úvahy.

20. Je nutné si vždy ujasniť, o aký konkrétny vzťah hospodárenia so spoločnou vecou ide a podľa toho zvoliť zodpovedajúci nástroj procesnej obrany. Napriek tomu, že sa pri formulácii žalobného petitu často používa verbum „určuje sa.....“, je nutné prísne rozlišovať, kedy ide o určovaciu žalobu (§ 137 písm. c/ C. s. p.) a kedy nie. O žalobu zodpovedajúcu ust. § 137 písm. c/ C. s. p. ide vtedy, ak sa žalobca v súlade so znením tohto ustanovenia domáha, aby súd deklaratórnym rozhodnutím prehlásil určitý právny vzťah, či právo za existujúce. Pokiaľ žalobca v konaní o úpravu užívania spoločnej veci, vychádza z toho, či tvrdí, že o tomto užívaní nebolo platne rozhodnuté väčšinou spoluvlastníkov, alebo, že sa nedosiahla dohoda v zmysle § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka, potom jeho žaloba, aby súd konštitutívnym rozhodnutím určil, ktorý zo spoluvlastníkov a v akom rozsahu bude spoločnú vec užívať, nie je určovacou žalobou podľa § 137 písm. c/ C. s. p. a nie je tu nutnosť preukázania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. V týchto prípadoch, ak dochádza ku konkrétnej úprave užívania veci, a teda k priznávaniu práv a zakladaniu povinností, je potrebné dbať na to, aby stranám sporu boli vedľa založenia práv tiež uložené povinnosti tak, aby rozhodnutie bolo v prípade neplnenia jeho obsahu materiálne vykonateľné.

21. Rozhodnutie súdu podľa § 139 ods. 2 druhej vety Občianskeho zákonníka je konštitutívnej povahy. To znamená, že je z hľadiska hmotného práva právnou skutočnosťou, s ktorou je spojený vznik, zmena alebo zánik hmotnoprávneho vzťahu s účinkami ex nunc, nakoľko až ním nastane požadovaná zmena právneho stavu. V danej veci žalobný návrh nezodpovedal ustanoveniu § 80 písm. c/ O. s. p. resp. § 137 písm. c/ C. s. p. a rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bolo žalobe vyhovené, nebol rozhodnutím deklaratórnej povahy, tak ako to uvádza vo svojom rozhodnutí odvolací súd. Nešlo teda o určovaciu žalobu podľa § 80

písm. c/ O. s. p., resp. § 137 písm. c/ C. s. p. Žalobca sa ňou totiž nedomáhal, aby súd deklaratórnym rozhodnutím prehlásil určitý právny vzťah, či právo za existujúce, práve naopak, pri svojom nároku vychádzal z toho, že nedošlo k dohode podielových spoluvlastníkov ohľadne užívania spoločného pozemku, a preto žiadal, aby súd konštitutívnym rozhodnutím určil, resp. založil mu právo vybudovať a viesť inžinierske siete cez spoločný pozemok, t. j. založil konkrétny spôsob využitia spoločnej veci. Záver odvolacieho súdu, že žalobca v konaní podal určovaciu žalobu, ktorá pre svoj deklaratórny charakter nezodpovedá žalobe podanej podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka nebol teda správny.

22. Ako už bolo uvedené, zodpovedajúci nástroj procesnej obrany podielového spoluvlastníka podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka závisí od toho, o aký konkrétny vzťah hospodárenia so spoločnou vecou ide. V danej veci žalobca chcel cez spoločný pozemok viesť (resp. vybudovať) inžinierske siete k svojmu pozemku určenému na zastavanie. K pozemku a domu žalovanej pritom cez ten istý spoločný pozemok už inžinierske siete vedú. Stavebný úrad mu odmieta vydať stavebné povolenie na vybudovanie inžinierskych sietí bez súhlasu žalovanej, ako druhej podielovej spoluvlastníčky spoločného pozemku, cez ktorý majú siete viesť. Žalovaná udeliť súhlas s vybudovaním inžinierskych sietí odmieta. Otáznym preto zostalo, akým spôsobom mal žalobca formulovať žalobný petit žaloby podanej podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka tak, aby prípadný výrok rozhodnutia súdu, ktorým by bolo žalobe vyhovené, bol i materiálne vykonateľný. Odvolací súd k tejto otázke zaujal stanovisko, že žalobca sa mal domáhať nahradenia prejavu vôle žalovanej udeliť súhlas k výstavbe inžinierskych sietí cez spoločný pozemok, nakoľko táto takýto súhlas vydať odmieta. V ďalšom uviedol, že takýto rozsudok nemožno dosiahnuť žalobou o určenie podľa § 80 písm. c/ O. s. p. resp. § 137 písm. c/ C. s. p., nakoľko tento má deklaratórnu povahu. Odhliadnuc od skutočnosti, že žaloba žalobcu (a ani výrok rozsudku súdu prvej inštancie) nemala povahu určovacej žaloby (viď bod 21 tohto rozhodnutia), dovolací súd súčasne poukazuje na to, že právo domáhať sa nahradenia prejavu vôle súdnym rozhodnutím (a teda aktívna vecná legitímácia v spore) môže byť založené len právnym predpisom, rozhodnutím príslušného orgánu alebo dohodou zmluvných strán.

23. Z ustanovenia § 2 ods. 1 a ods. 2 Občianskeho zákonníka zakotvujúceho pre občianskoprávne vzťahy zásadu, že tieto vznikajú na základe právnych úkonov alebo z iných skutočností, s ktorými zákon vznik týchto vzťahov spája a princíp rovného postavenia subjektov v týchto vzťahoch, vyplýva, že žiadny z účastníkov občianskoprávneho vzťahu nemôže stanoviť právne postavenie iného subjektu napr. tým, že od neho vyžaduje splnenie právnej povinnosti, hoci sa nestalo aktuálnym. Prejav vôle subjektu právneho vzťahu je preto možné nahradiť súdnym rozhodnutím v zmysle § 229 C. s. p. (predtým § 161 ods. 3 O. s. p.) len v tých prípadoch, keď to zákon výslovne umožňuje (napr. § 715, § 719 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 29 ods. 4 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov), resp. kde povinnosť k právnemu konaniu subjektu je stanovená zákonným ustanovením (napr. § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka) alebo ako záväzková povinnosť je založená iným právnym úkonom (§ 50a Občianskeho zákonníka). Obchodný zákonník takúto možnosť zakotvuje napr. v § 270 a ďalej v § 290 a v § 292.

24. Zásahy súdu do tvorby súkromnoprávných vzťahov formou nahradenia prejavu vôle súdom treba vnímať ako výnimku zo zásady rešpektovania autonómie vôle subjektov súkromného práva pri robení právnych úkonov, a to v prípadoch, ak by svojvôľa vedúca k nečinnosti jedného subjektu bola spôsobilá poškodiť oprávnené záujmy druhej strany, čo by mohlo viesť k vedomému porušovaniu práva a dokonca až k zneužitiu práva. Ide o poskytnutie ochrany subjektu (napr. budúcej zmluvnej strane), ktorá objektívne sama nie je schopná zabezpečiť výkon svojho práva a kedy nekonanie iného subjektu možno vnímať ako konanie, ktoré je v rozpore s právom, zasahujúce do práv iných a je aj v rozpore s dobrými mravmi. Preto nahradenie prejavu vôle súdom prichádza do úvahy len v prípadoch, ktoré sú v zákone výslovne uvedené. V danej veci právny

predpis (keďže dohoda ani rozhodnutie príslušného orgánu tu neprichádzalo do úvahy), t. j. Občiansky zákonník vo svojom ustanovení § 139 neumožňuje (výslovne neuvádza) spoluvlastníkovi veci domáhať sa nahradenia prejavu vôle druhého spoluvlastníka pri nezhode o hospodárení so spoločnou vecou. Preto podľa názoru dovolacieho súdu nebol správny názor odvolacieho súdu, že žalobou podanou podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa možno domáhať iba nahradenia prejavu vôle nesúhlasiaceho spoluvlastníka o hospodárení so spoločnou vecou. Dovolací súd je tak názoru, že žalobca v danej veci zvolil adekvátny nástroj ochrany svojich práv, keď žiadal, aby súd rozhodol, že je oprávnený vybudovať inžinierske siete cez spoločný pozemok, pričom takýto výrok je i materiálne vykonateľný. Možno preto uzavrieť, že žalobou podielového spoluvlastníka podanou podľa druhej vety ustanovenia § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemožno nahrádzať prejav vôle druhého podielového spoluvlastníka, ktorý odmieta udeliť žalobcovi súhlas pre rozhodnutie o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou, ale konkrétna forma procesnej obrany podielového spoluvlastníka bude v takýchto prípadoch závisieť od toho, o aký konkrétny vzťah hospodárenia so spoločnou vecou ide. Podstatné je, aby výrok rozhodnutia súdu mal konštitutívny charakter a bol i materiálne vykonateľný. Dovolací súd súčasne dodáva, že takýmto rozhodnutím súd nerieši stavebno-technickú stránku veci, keďže toto posúdenie je vecou stavebného úradu, do ktorého kompetencie nemôže súd zasahovať. Preto skúmanie splnenia ďalších predpokladov pre vydanie stavebného povolenia (ohlásenia) na vybudovanie inžinierskych sietí bude vecou príslušného stavebného úradu. O nezhode podielových spoluvlastníkov o tom, či na spoločnom pozemku má byť postavená stavba, však rozhoduje súd, nie stavebný úrad (uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 3Cdon/334/1996).

25. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/165/2008, v ktorom súdy (obdobne) riešili otázku nezhody podielových spoluvlastníkov pri vybudovaní inžinierskych sietí cez spoločný pozemok. V danej veci súdy vec meritórne prejednali, a to s rovnakým znením žalobného petitu, ako je tomu i v posudzovanom prípade, pričom najvyšší súd prijal záver, že „*pri rozhodovaní súdu podľa § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka je pre súd určujúce hľadisko účelného využitia veci podielovými spoluvlastníkmi. Ak je takouto spoločnou vecou pozemok – prístupová cesta, ktorá v spevnenej kvalite, a pod ktorou sú súčasne vedené inžinierske siete, ale len v prospech jedného zo spoluvlastníkov (v danom prípade žalovaných), treba mať na zreteli, že na jej účelné využitie treba (druhému) spoluvlastníkovi umožniť jej užívanie v rovnakej kvalite a rovnakom rozsahu. Pokiaľ teda v prejednávanej veci sporný pozemok ako prístupovú komunikáciu spevnili vo svoj prospech iba žalovaní a týmto pozemkom sú vedené aj všetky inžinierske siete iba do ich rodinného domu, rovnako právo na vedenie inžinierskych sietí týmto pozemkom ako aj právo na jeho spevnenie až na hranicu vlastných pozemkov patrí aj žalobcom, pričom takouto zmenou užívania spoločnej veci nedochádza k zmene jej podstaty, v dôsledku čoho aj odvolací súd správne na vec aplikoval ustanovenie § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka*“.

26. Dovolací súd rovnako dodáva, že k riešeniu nezhôd v súdnej praxi dochádza pomerne často napr. i v rodinnoprávných veciach (konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých) a hoci ide o mimosporové konania, súdy svojimi výrokmi nenahrádzajú prejav vôle druhého rodiča, ale tomu ktorému rodičovi priznávajú práva alebo ukladajú povinnosti.

27. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca opodstatnene tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci vo vzťahu k uvedenej otázke (vymedzenej v bode 15 tohto rozhodnutia).

28. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého sa žalobca/podielový spoluvlastník musí žalobou podanou podľa § 139 ods. 2 druhá veta

Občianskeho zákonníka, pri nezhode o určitom spôsobe hospodárenia so spoločnou vecou, domáhať nahradenia prejavu vôle druhého podielového spoluvlastníka, nemožno považovať za správny. Dovoláním napadnuté rozhodnutie v tejto otázke teda spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.) tak, ako to opodstatnene namieta žalobca. V danom prípade sa odvolací súd vôbec nezaoberal konkrétnou úpravou užívania veci v podielovom spoluvlastníctve, keď napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol iba pre jej procesnú neprípustnosť. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.). V ďalšom bude potrebné rozhodnutím súdu vyriešiť žalobcom nastolenú otázku nezhody strán sporu/podielových spoluvlastníkov ohľadne vybudovania inžinierskych sietí cez spoločný pozemok s tým, že určujúcim tu bude hľadisko účelného využitia veci podielovými spoluvlastníkmi (viď závery spomínaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/165/2008).

77.**R O Z H O D N U T I E**

Ak súd prvej inštancie pri aplikácii ustanovenia § 116 CSP zistí, že žalovaný má uzavretý stabilný pracovný pomer a na adrese evidovanej v registri obyvateľov Slovenskej republiky sa nezdržiava, a nepokúsi sa mu doručiť žalobu na pracovisko, môže porušiť jeho právo na spravodlivý proces; uvedené neplatí, ak sa dostatočným spôsobom preukáže, že žalovaný mal o spore vedomosť.

(uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. júla 2019 sp. zn. 7Cdo 51/2019)

Z o d ô v o d n e n i a:

1. Okresný súd Malacky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. septembra 2017 č. k. 9 P 66/2016-101 (ďalej aj „napadnuté prvostupňové rozhodnutie“) zvýšil vyživovaciu povinnosť otca na mal. X z doterajšej sumy 80 € mesačne na sumu 150 € mesačne počnúc dňom 4. apríla 2016 a na sumu 200 € mesačne počnúc dňom 1. septembra 2017 a na oprávneného Y z doterajšej sumy 100 € mesačne na sumu 200 € mesačne počnúc dňom 4. apríla 2016. Zročné výživné na obe deti zaviazal otca povinnosťou zaplatiť do troch dní od právoplatnosti rozsudku k rukám matky resp. k rukám oprávneného Y. Vo zvyšku návrh zamietol. Vyslovil, že týmto rozsudkom sa mení predchádzajúci rozsudok súdu prvej inštancie a o trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Podaniami z 23. mája 2018 označenými ako (i) Odvolanie proti rozsudku, (ii) Žiadosť o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania, (iii) Žiadosť o opätovné doručenie rozsudku a (iv) Žiadosť o zrušenie doložky právoplatnosti a vykonateľnosti sa otec domáhal zrušenia napadnutého prvostupňového rozhodnutia, resp. najskôr odpustenie mu zmeškania lehoty na podanie odvolania, doručenie mu prvostupňového rozhodnutia, alebo zrušenia doložky právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého prvostupňového rozhodnutia. Odvolanie podal otec podľa § 365 ods. 1 písm. b/, f/, g/ a h/ CSP. Uviedol, že až z upovedomenia o začatí exekúcie sa dozvedel, že na súde prebehlo konanie o zvýšenie výživného na obe jeho deti, pričom mu v konaní pred súdom prvého stupňa nebola doručená žaloba, nebol ani predvolaný, a teda sa nezúčastnil súdneho prejednávania veci a ani mu nebolo doručené napadnuté prvostupňové rozhodnutie. Podľa jeho názoru súd prvej inštancie postupoval v rozpore s ustanovením § 116 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), pretože napriek tomu, že mal vedomosť o jeho zamestnávateľovi Z. so sídlom v W., od ktorého si vyžiadal potvrdenie o výške jeho mzdy, nepokúsil sa doručiť mu na adresu tohto zamestnávateľa žalobu, ale všetky následné súdne písomnosti mu náhradným spôsobom (teda nie skutočne) doručil na Mestský úrad v A., keďže bol prihlásený na trvalý pobyt v ohlasovni mesta A. podľa § 5 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o hlásení pobytu“). Inak povedané, ak by mu súd prvej inštancie doručil žalobu na adresu jeho zamestnávateľa, mal by vedomosť o danej veci a mohol by sa účinne brániť.

3. Následne súd prvej inštancie uznesením z 2. júla 2018 č. k. 9 P 66/2016-144 rozhodol tak, že otcovi neodpustil zmeškanie lehoty na podanie odvolania. V odôvodnení súd uviedol, že „otec neuviedol žiadny ospravedlniteľný dôvod, pre ktorý sa na adrese podľa § 106 ods. 1 písm. a) CSP nezdržoval. Otec mal v čase doručovania rozsudku hlásený trvalý pobyt v Registri obyvateľov SR ako Mesto A. V zmysle § 5 zák. č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v prípade občana, ktorý má ako miesto trvalého pobytu uvedenú obec, je adresa sídla obecného úradu tejto obce adresou

takého občana na účely doručovania písomností od orgánov verejnej správy a iných štátnych orgánov. Obec je povinná spôsobom v mieste obvyklým, najmä oznámením na úradnej tabuli, upozorniť prihláseného občana, že mu bola alebo že mu má byť doručená písomnosť... Súd doručoval otcovi rozsudok na adresu Mestského úradu A. Doručovanie je v zmysle Civilného sporového poriadku koncipované tak, že každý je povinný strážiť si svoj pobyt. Otec si musel byť vedomý, že má hlásený trvalý pobyt na Mesto A. a bolo jeho povinnosťou sledovať, či mu nebola na adresu mestského úradu doručená nejaká písomnosť. Súd navyše uvádza, že v priebehu konania vykonal šetrenia smerujúce k zisteniu aktuálneho pobytu otca. Súd doručoval otcovi písomnosti aj na adresu uvedenú matkou v návrhu, na adresu oznámenú jeho zamestnávateľom, vykonal šetrenie pobytu cestou polície, dopytoval jeho otca o uvedenie adresy jeho aktuálneho pobytu, avšak bezvýsledne.“

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 24. septembra 2018 sp. zn. 11 CoP 344/2018 odmietol odvolanie otca proti prvostupňovému rozsudku ako oneskorene podané. V odôvodnení (iba) uviedol, že predmetný rozsudok súdu prvého stupňa bol otcovi doručený dňa 30. októbra 2017 (dátum doručenia neprevzatej zásielky otcom na súd prvej inštancie). Lehota na podanie odvolania otcovi uplynula dňa 14. novembra 2017, ktorý deň pripadol na pracovný deň (utorok). Keďže otec podal odvolanie prostredníctvom zvoleného právneho zástupcu elektronicky na súd prvej inštancie dňa 24. mája 2018, urobil tak po uplynutí zákonom stanovenej lehoty. Preto odvolací súd jeho odvolanie ako oneskorené odmietol podľa § 386 písm. a/ CSP.

5. Proti napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu podal otec dovolanie. Namietal, že napadnuté uznesenie je nesprávne, pretože trpí vadou podľa § 420 písm. f/ CSP. V podstatnom uviedol, že odvolací súd sa jeho námietkami o existencii závažnej procesnej vady o nesplnení zákonných podmienok § 116 CSP pri doručovaní, vznesenými v rámci podaného odvolania vôbec nezaoberal a tieto nijakým spôsobom neposúdil a nevyhodnotil. V tejto súvislosti ďalej uviedol, že jeho námietka o porušení § 116 ods. 1 CSP súdom bola kľúčová pre zodpovedanie otázky, či bol rozsudok súdu prvej inštancie otcovi riadne doručený. Súd prvej inštancie nevykonal pokus o doručenie mu žaloby na jeho pracovisko (Z., so sídlom W.), hoci o jeho zamestnávateľovi poznatky získal a pre účely súdneho konania aj s ním komunikoval (v súvislosti s jeho zárobkom). V tomto ohľade poukázal aj na predtým platné ustanovenie § 46 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) OSP, ktoré umožňovalo písomnosti doručovať aj na pracovisko. V neposlednom rade uviedol, že pri doručovaní predvolania súdu prvej inštancie na pojednávanie konané dňa 28. septembra 2017 nebola dodržaná zákonná 5 dňová lehota podľa § 33 ods. 2 CMP. Na základe uvedeného sa otec domáhal zrušenia napadnutého uznesenia odvolacieho súdu a vrátenia mu veci na ďalšie konanie.

6. Právna zástupkyňa protistrany vo vyjadrení k dovolaniu otca navrhla dovolanie odmietnuť. V podstatnom uviedla, že súd prvého stupňa urobil všetky potrebné úkony na zistenie skutočného pobytu otca, pokúsil sa mu doručovať relevantné súdne písomnosti na všetky možné miesta pobytu otca, pričom zákonná úprava ustanovenia § 46 ods. 1 OSP nebola prevzatá do CSP a navyše zásielky určené „do vlastných rúk“ nebolo ani v minulosti možné doručovať na pracovisko.

7. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu otca uviedol, že odporúča zvýšenie výživného na obe deti, čo je v ich záujme a zohľadňuje ich potreby.

8. Konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých a o výživnom plnoletých osôb je mimosporovým konaním, na ktoré sa s účinnosťou od 1. júla 2016 vzťahuje zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej tiež „CMP“). Keďže CMP okrem § 77 (v zmysle ktorého dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania vo veciach, v ktorých možno začať

konanie aj bez návrhu) neobsahuje ďalšiu osobitnú úpravu dovolacieho konania použiteľnú vo veciach výživného maloletých a dospelých, so zreteľom na § 2 ods. 1 CMP bolo potrebné na dovolacie konanie v posudzovanej veci subsidiárne aplikovať ustanovenia CSP (najmä jeho §§ 419 až 457).

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že napadnuté odvolacie (i prvostupňové) rozhodnutie je potrebné zrušiť.

10. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolací súd môže preskúmať napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu len v tom rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý. Výnimkou sú veci, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu (§ 77 CMP), ako aj podľa § 439 CSP.

13. V danom prípade dovolateľ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Za porušenie práva na spravodlivý proces možno považovať taký postup súdu, ktorým sa znemožnila, odňala alebo sťažila realizácia tých procesných práv, ktoré účastníkovi civilného súdneho konania procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, čím bola zmarená možnosť jeho aktívnej účasti na konaní.

15. Pod pojmom nesprávny procesný postup súdu je potrebné rozumieť taký postup súdu v konaní, ktorý je v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi. V tomto zmysle sa pod postupom súdu myslí nielen postup senátu a predsedu senátu (sudcu), ale aj úkony iných pracovníkov súdu, pokiaľ sa tento nesprávny postup následne prejavil v nesprávnom rozhodnutí súdu tak, že súd nesprávny postup vyhodnotí ako porušenie práva na spravodlivý proces.

16. So zreteľom na uvedené dovolací súd skúmal, či odmietnutie odvolania otca odvolacím súdom z dôvodu, že bolo podané oneskorene vykazovalo znaky procesného postupu znemožňujúceho účastníkovi konania, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

17. Dovolateľ v podanom odvolaní právne argumentoval (aj) tým, že súd prvej inštancie mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, čo zodpovedá dôvodu odvolania podľa § 365 ods. 1 písm. b/ CSP. Podobne namietal aj skutočnosť, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 365 ods. 1 písm. e/ CSP), že zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené (§ 365 ods. 1 písm. g/ CSP). Zároveň vysvetlil (uviedol) v čom boli tieto dôvody naplnené (pozri bod 2). V rozsahu podstatnom pre dovolací prieskum uvádzal, že v jeho prípade súd prvej inštancie porušil ustanovenie § 116 CSP v tom smere, že sa nepokúsil doručiť mu žalobu (návrh) na jeho pracovisko, hoci jeho zamestnávateľ mu bol známy, v dôsledku čoho v ďalšom slede udalostí sa dovolateľ reálne nedozvedel ani o termíne súdneho pojednávania a ani o napadnutom prvostupňovom rozhodnutí (o ktorom sa dozvedel až neskôr, v súvislosti s nariadenou exekúciou, pozn.).

18. K uvedeným odvolacím dôvodom podľa CSP (bod 17) najvyšší súd v neposlednom rade dodáva, že v režime podľa CMP, ktorý bol v okolnostiach posudzovanej veci v hre, odvolanie možno navyše odôvodniť aj tým, že súd prvej inštancie nesprávne alebo neúplne zistil skutočný stav veci (§ 62 ods. 1 CMP). CMP na rozdiel od všeobecnej úpravy v CSP je postavený na koncepcii úplného apelačného systému. V mimosporových konaniach zmena a dopĺňanie odvolacích dôvodov nie je obmedzená lehotou na podanie odvolania a procesnú aktivitu účastníkov konania vrátane tzv. práva novôt neobmedzuje princíp koncentrácie. Z toho vyplýva, že aj v odvolacom konaní je možné uvádzať nové skutočnosti a predkladať nové dôkazné návrhy a súd je povinný v súčinnosti s účastníkmi konania zistiť skutočný stav veci a na účely tohto zistenia vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí (čl. 6 CMP).

19. Odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí dôvodmi uvedenými v podanom odvolaní (body 2 a 17) nijako nezaoberal. V podstatnom formálne skonštatoval, že „[t]ým, že otec podal odvolanie po uplynutí zákonom stanovenej lehoty (vychádzajúc z fikcie jeho doručenia, pozn.), odvolací súd jeho odvolanie bez vecného preskúmania správnosti napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie ako oneskorene podané podľa § 386 písm. a/ CSP odmietol“ (pozri aj bod 4). Podľa názoru najvyššieho súdu odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu síce vo všeobecnosti zodpovedá požiadavkám posúdenia objektívnej prípustnosti odvolania, medzi ktoré patrí aj zachovanie zákonnej lehoty na podanie odvolania, pretože právo na súdnu ochranu [čl. 46 ods. 1 a 4 v spojitosti s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)] nie je absolútne. Najvyšší súd ale tiež už uviedol, že „nesplnenie podmienok konania musí byť preukázané mimo rozumných pochybností“ (5 Cdo 190/2010). Podobne aj Ústavný súd Slovenskej republiky opakovane konštatoval, že každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (I. ÚS 331/09, IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06). V neposlednom rade Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Torija v. Španielsko (sťažnosť č. 18390/91) konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy uviesť dôvody pre svoje rozhodnutia... Rozsah tejto povinnosti sa môže líšiť podľa povahy rozhodnutia... Otázka, či súd nevyhovел požiadavke odôvodnenia vyplývajúcej z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd môže byť zodpovedaná iba s prihliadnutím na okolnosti prípadu. Obdobne argumentuje ESLP napr. vo veci Van de Hurk v. Holandsko (sťažnosť č. 16034/90), v ktorom sa uvádza, že „... túto povinnosť nemožno ponímať tak, že musí byť

na každý argument účastníka podrobne reagované. Na druhej strane, ak sú v prerokovanej veci vznesené závažné právne argumenty, je potrebné, aby sa s nimi súd vysporiadal.“

20. Z ustanovenia § 105 CSP vyplýva, že pokiaľ súd nedoručuje písomnosť na pojednávaní alebo pri inom úkone súdu alebo do elektronickej schránky, či na elektronickú adresu (na žiadosť strany), doručuje ju prostredníctvom doručujúceho orgánu, ktorým je spravidla poštový podnik, súdny doručovateľ (§ 107 ods. 1), útvar policajného zboru, súdny exekútor alebo obecná polícia (§ 108 CSP).

21. Fyzickej osobe sa spravidla doručuje na adresu evidovanú v registri obyvateľov Slovenskej republiky (§ 106 ods. 1 písm. a/ CSP).

22. Podľa § 5 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov občan, ktorému bol trvalý pobyt zrušený sa môže prihlásiť na trvalý pobyt v ohlasovni v mieste, kde sa zdržiava. Adresa sídla obecného úradu tejto obce je adresou takého občana aj na účely doručovania písomností od orgánov verejnej správy a iných štátnych orgánov. Obec je povinná spôsobom v mieste obvyklým, najmä oznámením na úradnej tabuli, upozorniť prihláseného občana, že mu bola alebo že mu má byť doručená písomnosť.

23. Ak sa žalobu nepodarí doručiť žalovanému (fyzickej osobe) na adresu podľa § 106 ods. 1 písm. a/, je súd povinný urobiť všetky úkony potrebné na zistenie skutočného pobytu žalovaného. Ak sa súdu nepodarí žalobu doručiť na adresu zistenú postupom podľa odseku 1, zverejní súd oznámenie o podanej žalobe na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu. Žaloba sa považuje po 15 dňoch od zverejnenia oznámenia za doručенú, a to aj vtedy, ak sa adresát o tom nedozvie. Ďalšie písomnosti súd žalovanému doručuje na adresu podľa § 106 ods. 1 písm. a/ (§ 116 ods. 1, 2 a 3 CSP).

24. Podľa bodu 18.7. Poštových podmienok Slovenskej pošty, a. s., účinných od 1. júna 2019 (ďalej len „PP“) oprávneným prijímateľom zásielok adresovaných:

- a) zamestnancom organizácií na ich pracoviská,
 - b) osobám umiestneným v zariadeniach zdravotníckej a sociálnej starostlivosti (napr. nemocnice, liečebné a diagnostické ústavy, domovy dôchodcov),
 - c) chovancom detských domovov a osobitných výchovných zariadení,
- sú osoby oprávnené na preberanie zásielok za príslušnú organizáciu podľa bodu 18.5. týchto poštových podmienok, pričom uvedené sa vzťahuje aj na zásielky s doplnkovou službou Do vlastných rúk.

SP nezabezpečuje doručovanie takto adresovaných zásielok jednotlivým adresátom, zásielky dodáva spolu so zásielkami organizácie. Ak oprávnený prijímateľ za organizáciu odmietne zásielky prevziať, resp. zásielku nie je možné vydať oprávnenému prijímateľovi, SP mu odovzdá pre adresáta písomné oznámenie o uložení zásielky na pošte (<https://www.posta.sk/subory/36961/postove-podmienky-vseobecna-cast-vnutrostatny-styk.pdf>). Uvedený režim doručovania platil aj podľa predchádzajúcich PP.

25. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie lustráciou v Registri obyvateľov (č. 1. 15 spisu) zistil, že dovolateľ má od 9. augusta 2011 trvalý pobyt nahlásený na adrese mesta A., na ktorú adresu mu následne bola zasielaná žaloba (návrh) a ďalšie súdne písomnosti. Táto zásielka bola vrátená s tým, že adresát na oznámenie nereagoval. Následne bola neúspešne požiadaná polícia o doručenie uvedených súdnych písomností dovolateľovi na adresu jeho rodičov, ktorú adresu označila aj matka v návrhu. Lustráciou v Sociálnej poisťovni bolo zistené (č. 1. 56 spisu), že otec – O. býva v A., R. a pracuje vo firme Z. so sídlom v W. Podobné oznámenie (o jeho zamestnávateľovi) bolo doručené súdu prvej inštancie aj z ÚPSVaR A. (č. 1. 58 spisu).

Na základe dopytu súdu firma Z. oznámila listom z 10. mája 2017 súdu (č. l. 67 spisu), že O. je zamestnancom ich spoločnosti nepretržite od 1. októbra 2015 a jeho aktuálna adresa je R., A. V prílohe zároveň oznámila súdu potvrdenie o dosahovanom príjme menovaného. Následný pokus súdu prvej inštancie o doručenie návrhu (žaloby) s príslušenstvom otcovi na uvedenú adresu bydliska prostredníctvom pošty a polície bol neúspešný (č. l. 75 a 78 spisu). Následne postupom podľa § 116 ods. 2 CSP bolo vyvesené na úradnej tabuli a webovej stránke súdu oznámenie o podanom návrhu (č. l. 81 spisu). Súd prvej inštancie vyzval Mestský úrad A. o doručenie predvolania na pojednávanie pre O. na deň 28. septembra 2017. Doklad o vyvesení a zvesení oznámenia bol súdu doručený 25. septembra 2017 (č. l. 88 a 89 spisu). Na pojednávaní dňa 28. septembra 2017 boli – okrem otca – vypočutí účastníci a bol vyhlásený rozsudok (č. l. 91 spisu), ktorý bol otcovi doručovaný prostredníctvom Mestského úradu v A. (podobne ako návrh a ostatné písomnosti, pozn.). Oznámenie bolo vyvesené 12. októbra 2017 a zvesené 26. októbra 2017 a následne bola zásielka vrátená súdu (č. l. 107 – 109 spisu).

26. Z popisu vyššie uvedeného priebehu uskutočňovaných úkonov nemožno podľa názoru najvyššieho súdu vyčítať súdu prvej inštancie nedostatok snahy o zistenie pobytu otca a o doručenie mu rozhodných písomností (návrhom počnúc a rozsudkom končiac). Táto snaha však nebola úplná resp. zákonne dostatočná v tom, že súd prvej inštancie – napriek vedomosti o tom, kde otec pracuje – nepokúsil sa doručiť mu (aspoň) návrh na jeho pracovisko, resp. prostredníctvom jeho zamestnávateľa, ktorého v tomto ohľade ani nepožiadala o nejakú formu súčinnosti, čomu nebráni ani teraz platná právna úprava civilného procesu. Práve naopak, pri doručovaní žaloby (návrhu) CSP toto výslovne vyžaduje v § 116 ods. 1 *in fine* a § 116 ods. 2 uvádzacej vete (pozri bod 23), ktoré bremeno zaťažuje súd a nie účastníka konania.

27. Najvyšší súd preto v zhode s argumentáciou dovolateľa (bod 5) dospel k záveru, že postupom nižších súdov došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces tým spôsobom, že súd prvej inštancie sa nepokúsil doručiť mu žalobu (aj) na miesto, ktoré zistil postupom podľa § 116 ods. 1 CSP od Sociálnej poisťovne a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (bod 25), t. j. prostredníctvom jeho zamestnávateľa, ktorý uvedenú skutočnosť súdu aj potvrdil, a u ktorého bol dovolateľ zamestnaný nepretržite od 1. októbra 2015. Uvedená skutočnosť bola v okolnostiach posudzovanej veci kľúčovou práve preto, že dovolateľ o prebiehajúcom súdnom spore nemal preukaznú vedomosť, keďže všetky súdne písomnosti (žalobou počnúc a rozsudkom súdom prvej inštancie končiac) mu boli doručené (iba) prostredníctvom zákonnej fikcie. Z obsahu súdneho spisu rovnako nevyplýva, že dovolateľ mal o prebiehajúcom súdnom konaní vedomosť, resp., že sa mu zámerne vyhýbal. Odvolací súd svojím prístupom k podanému odvolaniu túto vadu odobril. Inak povedané, ak súd prvej inštancie pri aplikácii ustanovenia § 116 CSP zistí, že žalovaný má uzavretý stabilný pracovný pomer a na adrese evidovanej v registri obyvateľov Slovenskej republiky sa nezdržiava, a nepokúsi sa mu doručiť žalobu na pracovisko, resp. prostredníctvom jeho zamestnávateľa, môže porušiť jeho právo na spravodlivý proces; uvedené neplatí, ak sa dostatočným spôsobom preukáže, že žalovaný o spore mal vedomosť.

28. Súd prvej inštancie tvrdí správne, že „[d]oručovanie je v zmysle Civilného sporového poriadku koncipované tak, že každý je povinný strážiť si svoj pobyt“ (bod 3). Rovnako ale platí, že zakotvenie prísnejšieho režimu doručovania v novej úprave CSP má priestor predovšetkým v prípade, ak má žalovaný (otec) o spore vedomosť. „Ak má strana o prebiehajúcom spore vedomosť, vie si svoje záležitosti ohľadom doručovania zabezpečiť tak, aby predišla prípadným komplikáciám (oznámiť súdu emailovú adresu, ustanoviť si advokáta a iné), pričom žalobca má o prebiehajúcom spore vedomosť vždy, žalovaný až po doručení žaloby. Z tohto dôvodu musí platiť, že žalovanému treba raz doručiť riadne, a to žalobu, a následne je už zodpovednosť za preberanie zásielok na strane sporu“ (právna databáza ASPI, komentár k § 116 CSP). Samozrejme, že môže nastať aj situácia, kedy ani žalobu nebude možné doručiť žalovanému, kedy bude potrebné fikciu jej doručenia považovať za dostatočnú a právne účinnú, ale v tomto prípade

o takúto situáciu nešlo. V podobných súvislostiach ideoví tvorcovia nového procesného predpisu (CSP) uvádzajú, že „Civilný sporový poriadok zakotvuje pravidlá doručovania tak, aby sa garantovalo stranám právo na spravodlivý proces (pozri § 116), a zároveň má ambíciu vytvoriť súdu priestor na poskytovanie súdnej ochrany v primeranom čase. Novými pravidlami sa majú zároveň eliminovať možnosti protistrany mariť priebeh súdneho konania ... Najzásadnejšou zmenou je to, že písomnosť sa bude považovať za doručeníu za splnenia prísnejších podmienok, ako aj to, že strana bude niesť procesnú zodpovednosť za adresu vedenú v príslušnom registri ... vzhľadom na koncepčné nastavenie systému doručovania v Civilnom sporovom poriadku, ktorý je založený na pomerne tvrdom uplatňovaní fikcií doručenia ... je potrebné normatívne upraviť postup pri doručovaní najzásadnejšieho procesného úkonu – žaloby, s ktorým sú spojené závažné dôsledky ... Tvrdé fikcie doručenia ... musia mať podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ určitú výnimku pri doručovaní toho najzásadnejšieho procesného úkonu, akým je žaloba. Treba však zdôrazniť, že vyšetrovacie úkony podľa odseku 1 robí súd v konaní iba raz ...“ (Števček a kol., Civilný sporový poriadok, nakladateľstvo C. H. Beck, 2016, str. 404, 405 a 420).

29. Zo záväzných vyššie uvedených PP (bod 24) medzi iným vyplýva, že prostredníctvom poštového doručovateľa (pokiaľ je to možné, uvedené platí aj o súdnom doručovateľovi, pozn.) je možné doručovať zamestnancom na pracovisko aj zásielky určené do vlastných rúk. Napriek tomu, že ustanovenie § 46 ods. 1 OSP („Adresátovi možno doručiť písomnosť v byte ..., na pracovisku alebo kdekoľvek bude zastihnutý“) explicitne nebolo prevzaté do novej úpravy CSP, implicitne je v tejto novej procesnej úprave prítomné prostredníctvom § 116 CSP (skutočný pobyt žalovaného), ktoré je osobitným ustanovením o doručovaní žaloby fyzickej osobe voči všeobecnej úprave o adrese na doručovanie uvedenej v § 106 CSP (adresa uvedená v Registri obyvateľov). Na podporu uvedeného názoru možno uviesť aj adresátov – fyzické osoby uvedené v ustanovení § 107 ods. 2 CSP (väzni, zdravotne indisponovaní, diplomati, či vojaci), ktorých doručovacia adresa rovnako nemusí zodpovedať „povinnej doručovacej adrese“ podľa § 106 CSP.

30. Dovolateľ tak opodstatnene namieta, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP preto stojí.

31. Bude preto úlohou súdu prvej inštancie žalovanému (otcovi) doručiť žalobu a ostatné súdne písomnosti na adresu jeho zamestnávateľa, pokiaľ nebude možné doručiť mu žalobu na adresu posledného trvalého pobytu (S.D.), kde je na základe ostatnej lustrácie v registri obyvateľov nahlásený na trvalý pobyt od 14. decembra 2017 a znova konať a rozhodnúť v danej veci.

32. Keďže konanie pred súdmi nižšej inštancie je zaťažené vadou v zmysle § 420 písm. f/ CSP, najvyšší súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP), pričom zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP), nakoľko nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Dovolací súd zároveň zrušil aj súvisiace uznesenie z 2. júla 2018 č. k. 9 P 66/2016 - 144, ktorým súd prvej inštancie neodpustil otcovi zmeškanie lehoty na podanie odvolania.

33. Vzhľadom na dôvod zrušenia rozhodnutí súdov nižšej inštancie a skutočnosť, že vec sa vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia iných dovolacích námietok (bod 5 *in fine*).